

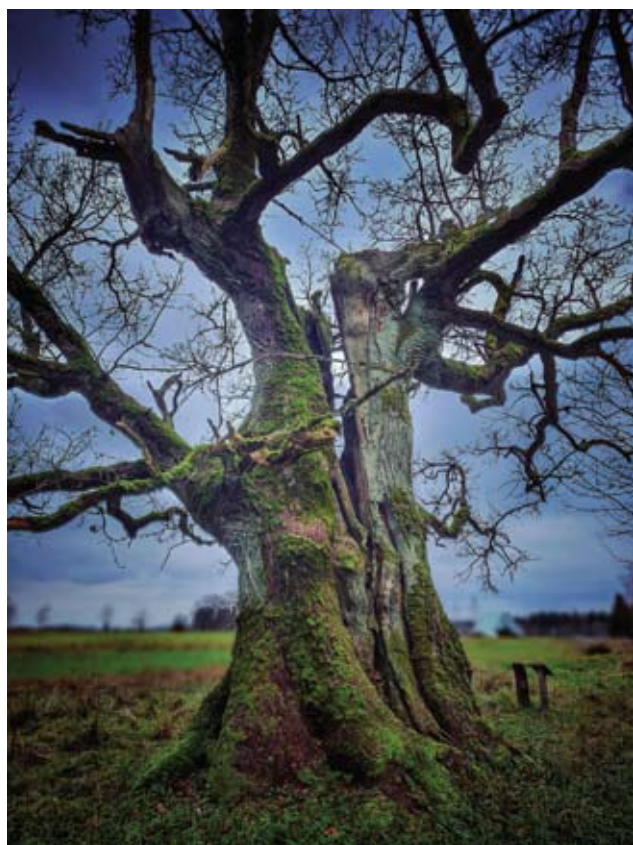

RIEBŽDĀTĒ Alma

ŽEMAITIU KALBA MONA GĪVENĒMĒ

Ožaugau Žemaitėjas vinkimius, daugiause jodiejuom po Plungės rajuona, vieliau persėkraustiem i Rėitava. Augau tarp mėškū ē legendu. Ougauti liōb ētē i tīra, ē nieka nabėjuojuom, net kėstē ronkas i viezi orva, nuors ē bovuom prisėklausē, ka tēn gal būtē vondēns žiorkē ē nukōstē ronka. Rinkuom mieilenēs, vēštkuojus, gaidokus, slīduokus. Dėrbuom zemē, tievā augēna gīvuolius, katrus ē mums rėkiejē keravuoti. Baveik nikor navazioudavuom, tik i pėivas ēr i laukus. Maduos vaziotē net pri jūras pas mūsa nabova. Kartās tievā lig ta ēš Indrijava liōb parvežtē klai piedēnēs dounas, katra bova tuoki skani, kad anon valgidavuom vēina. Dā parveždava razinku ē dešruos. Bananu tamē pasaulie nabova, anēi ateja so naujēs laikās. Aiškēs, ka tuokiuom aplinkībiem ruokavuomies tik žemaitėškā. Musietās ē Koliū muokīkluo mūsa nieks par daug naspaudē, kaimū ē maža miestelē žmuonis šnekiejē žemaitėškā. Vo rašītē ē skaitītē muokiemies lietovėškā. Juokiu klausėmu nakēla.

Rėitava muokīkluo ērgi bova panašē, makalavuumies tarp žemaitiu ē lietoviu. Rašiem ē skaitiem lietovėškā, vo ruokavuomies žemaitėškā. Kažkāp lig ēškēlst atmin tie vaizdelē, ka lig ta rėk šnekietē lietovėškā, bet anēi nariškē ē navertē soreiksmėnėma. Ešvaziavau muokītēis i Klai pieda, mona žemaitėška ruoda niekam naožkliova, no kai kas gal ē žiūrieji kap i egzuotini gīvūna, bet i akis tēp ē napasakē. Tik ka šnekiedavau grētā ē žemaitėškā, žmuonis monēm ne vēsumet liōb soprastē ē toriedavau kartuotē ontra siki. Bet ka piktom, tēp nabova. Suostėnie ērgi ruoka-

Skabuoru oužouls (Skabuoru k., Rėitava sav.).

Riebždātės Almas nuotr.

vaus žemaitėškā. Bėški teka muokintėis ē Vėlniou. No bet bova vēins iduomos nutėkėms, gal simbuolėškā, gal nē, bet tas atsėtēka Lietoviu literatūras katedruo. Monēi dėdelē autuoritetinga asaba pasakē, ka žemaitėškā galio ruokoutėis, kor nuoro, bet Katedruo rėkietom šnekietē lietovėškā. Nu tuo laika bėški pradiejau stėngtėis žiūrietē, kor ē kāp šneko, bet žemaitiu kalbuos munī tas napalaužē. Tēi laikā, ka ēšmuokso vaduovautėis savēm, bova dā tuolėi. Jodiejau pasaulie intuitivē kap padars. Pradiejuo dėrbtē, ē vēskas bova gerā, musiet net najotau, kor šneko lietovėškā, vo kor - žemaitėškā.

Mona žemaitiu kalbuos nikor napalaužē, ē vēs dieltuo gīvenėms vēinuo vēituo moni pakėrta. Tas atsėtēka šeimuo. Sava nalaimē apsėžanėjau ož daktarū vāka. Galī mėslitē, ka ož mafi-

kiedava žemaitėškā. E pagavosi savēm šnekont žemaitėškā, nutėldavau sosėgiedosi sava možėku kalbuos. Pradiejuo žimē labiau savēm kontruo lioutē, nabsėjoukiau, kada panuoriejosi.

Musiet, tuo šeimuo pateriuojau ne tik sava kalba, bet ē savēm. Dabā so tuokēs žmuonim aš ne tik ka nasėruokoučiau, bet ē diečiau vēina gera i tarpuragi. Perkeltėnē prasmē - tėkrā. Vėina gera i tarpuragi tēp, ka krėstom ē sunkē baatsėkeltom. Sava gīvenėmē per daug gera bovau, naivi, aklā tėkiejau žmuonim ē monēm lėngvā bova apgautē, ta kai korēi tou ē pasėnauduojē. Bet garbie Pondievou, ka gerū žmuoniū ont šiuo svieta ir daugiau nego siorbiliū, vo ēr aš pažėnau sava prigėmėma.

No ē po bėški, tas ožtroka daug metu, kuol sogrižau i savēm, tas jausmos bova, ka Pondieva ē gerū žmuoniū pagalba ēš biesa dūšē ēšsėpėrkau. Gieditėis sava žemaitėšku šaknū dabā ē sapnē nasomėsličiau.

Kartās ē liōb parašītē i „Žemaičių saulutė“, lietovėškā, aiškēs. No ē bagivendāmē solaukiem tuokiū laikū, nuors žiuogspėras dā ēš sobėnēs nabėrst, bet jau namažā metu žemie teka pragiventē, no ēšgėrduom tuokē žėnē, ton patvėrtē ē miesta galva, ka rėks žemaitėškā rašītē. Mums plaukā ont galvuos pasėstuojuē. Žemaitiu kalba ir kāp senuosēs slaptuosēs žėnēs ēš kartuos i karta perdoudamas žuodėnēs tradicijas. Kon gali parašītē kalba, katra nator literatūrėnēs tradicijas? E kāp? I kon atsėrėmtē? Vo atsėrėmtē gali tik i savēm. No ē tori daug jėiškuotē ē skaitītē, ka dā i kažkon atsėrėmtomi. Aiškēs, mums pasėruodē, ka žemaitėškā nieks ē naskaitīs, nes ē mon patē atruodē, ka

žemaitiu kalba ir niekam tėkosi tuoki baveik joukdariū kalba, tuodiel net Austiejas dainū nagaliejuo klausītėis. No ē kon? E pasėruodē, ka skaitītē ir ne tēp ē sunkē, net lėngvė, gali organėškā slinktē so sakėnio. Vo Austiejas ē kėtuos dainuos ta kalba gali ēšreikštē labā švelnius dalikus. E kāp aš ton sopratau, dėktē graudintėis pradiejau, muomėntās vuos naapsėkriuokdavau.

Aiškē, ka mona tarmies pagrinds ir Šiaurės žemaitē, bet kėik veizo i sava kalba ē net mona tievū, ana ir pasėkeitosi. Sakičiau tēp, kalbuos struktūra nu tuo, kāp liōb ruokoutėis vaikīstie, kap ē ta pati ēšlėka, bet senū žuodiu somažiejē. Aiškēs, ka pagrindėnē, tuokėi kāp „sluovėks“, „morza“, „rėitā“ ē kėtē, - ēšlėka. No ēr ir gal ne pati seniausi versėjē, bet ana ir. Jug je lietoviu kalba keitās, ta aiškēs, ka ē žemaitiu keitās, no ē je pridieso senū nagėrdietu a navartuojemu žuodiu, ērgi natūrālė naskombies, nuors ē nuoro, ē toro tėksla teksta pagardintē vēino kėto mondrio seno žuodio, ka pikantėškiau būtom. Mon patink muokintėis. Pavėzdziou, dabā sava rašītėnē žemaitiu kalba stėngous organizuotē na tėik pagal gramatėka, katruos nažėnau, bet labiau pagal ton, kon gėrdo, tudie kartās tuo patėis žuodē formas varijov, nes vēinor sakau „i“, vo kėtor - „ir“, nes sakėnē skombesīs vert pritėmptē garsa. E dā - mona baba ēš mamuos posēs bova dūnininkē,

vo mes esam dounininkā. Mon atruoda, ka gīva žemaitiu kalba raituos, bangov, ē ton perteiktē ir sunkiasē.

Bėški eso pri tuo literatūras pasaulē. No ē teka gėrdietē tuokiū skundu, ka rašītėnē lietoviu kalba ir nagīva, sausa. No, kor ana tuoki nabūs, je mes tēp ni našnekam, ni nagalvuojam, tik esam tēp ipratē skaitītē ē rašītē. Lietova - maža šalės, bet anuo tarmiū tarmeliu ir daug, ē gal sakītē, ka lietoviu kalba ir valstībėnē sosėtarėma kalba. Pasiulėms rašītē sava prigimtėnē kalba, katra jungās so tava vēdėnio kvie pavėma ritmo, ir dėdelē natėkiets ēr asmenėškā, ēr istuorėškā. E mes nažėnuom, kas ēš tuo gausēs. Jug nagalem būtē tuokėi veidmainē, ka 2024 metās žemaitėškā rašisam, vo paskiau nabrašisam. Arba - tuokėi veidmainē, ka sakisam, ka esam ož žemaitiu kalbuos ēssauguojėma, vo ni šnekietē ana lėsam, ni pasėdėdziuotē muokiesam.

E ta žemaitiu kalba mon tuoki panaši i ton senuoji Skabuoru oužoula pri Tverū, katruo stobors jau sotvėrtints metalėnēs strīpās. Ons jau ir čiesa apraskītās sparnās, bet dā stuov ē bod, šaknis tvėrtā solėdēs i zemē. Per šimtmečius ons daug matē ē gėrdiejē.

Natėkiejau, ka sava gīvenėmē teks atrastē tėik daug nu monēs paslieptū daliku, bet diel tuo gal ēr ir jausmos, ka gīveno sunki, bet žiaurē prasminga gīvenėma.

Tuoks ir mona pėrms blins žemaitiu kalbo.

Rėitavs

2024

Žemaitiu rašta metā

Rašiom žemaitėškā

Kėta karta kažkas atsėsakē luotīnu kalbuos - ē pradiejē rašītē vuokėškā. Vo lėnkams liōb vėn aiškintē: no jau tėik daug ir gerū vuokėšku kningu - nier nikuokē rėkala rašītē lėnkėškā. Paskiaus jau tēi čidėjuos ēš lietoviu: tuoki jau poiki ta lėnku kalba - kor jau ē ta možėkėška lietoviu! Vo kėtėjē lietovė ē šėndėin tabkraipa galvas: kam rašītē žemaitėškā, jē gali lietovėškā...

Daug žemaitiu žornalistu ē rašituoju pradiejē nu lietoviu bėndrėnēs. Tik paskiaus atejē soprattėms - jug gal rašītē ē žemaitėškā! Parejē soprattėms...

Š I A M E
numeryje

3 psl.

Dar kartą - M. K. Čiurlionis ARBA Atsikratyti grožio baimės

Žemaitiu kalbuos pamuokas – ėš Skouda

2016 metās Skouda rajuona savėvaldībės R. Granauskė vėišuoji biblioteka ivėkdė pruojekta „Žemaitiu kalba – 24/7“. Vo tas reišk – svetainie www.zemaičiukalba.lt 24 valondas par para ė 7 dėinas par savaitė kuožnos ėš mūsa gal skaititė žemaitėška literatūra ė muokītėis žemaitiu kalbuos.

KALBUOS MUOKĪTUOJĖ

Skoudėškė kalbėninkė Zabitiėnė Dalė doud 56 žemaitiu kalbuos pamuokas. Ana jau kėik tatā metu vėn šnek žemaitėškā – ė vesdama masėnius rėngėnius. Ana žemaitėškā raša eilieraštius, esė, pasakas, – ė muokslėnius darbus. Nuori ė to ėšmuoktė rašitė – isėjunk pamuoka...

MENĖNĖ KALBA

Kelės pamuokas ir paskėrtas literatūrā. Ė patis rašituojė paskaita sava kūribas. Ė dainėninkā – žemaitėškā! Va – Gėrdienis Puovėls parašė truopnės dainės sava tieva Aleksa žuodems, vo paskiaus pats pradiejės rašitė eilės. No kėik žemaitiu rašituoju ė dainėninku napapoulė i tas pamuokas! Vo jug rėk vėskon sorašitė taisiklėngā žemaitėškā. Diel tuo kuožnos tuoks menėninks laigo isėjunk pamuoka...

GĪVA KALBA

Pamuokuos – ė tėkruosės mūsa švėntės: Velikas, Kūtės, Ožgavienės, kėtas. Žmuonis šnek, pasakuo, dainiu. Savās žuodės. Dvė pamuokas paskėrtas žemaitė givėnėmou, tatā – suodībā. Valog muokītuojės, api papruotius ė tradicėjės ir šnekama na tik diel tuo, ka sožėnuotomem, kāp seniau givėna žemaitė, bet ė diel tuo, kad atsėmintomem senūsius žuodius. Vo a barėk tū senūju žuodiu? Žėnuom – klai piedėškė žornalistė Zvonkuvienė Jenina daug metu rėkiava

draugėjė „Žemaičių alkierius“. Kad ė lietovėškā parašė, no alkierios – truobuos kombaris ė šėimīnā, ė svetems...

VAIZDINGA KALBA

Trīs pamuokas skėrtas majednims žuodems. Žīgioutėis, kavuotė, pragrajitė, pakrėstė, gruobā, ontis, malka, grībelė, lepšė, vuošėkėnis – ėš tėkra tuokėi apgaulingė žuodė kuožnam lietoviu. Vo jau Ožgavienės: šiopėnis – kiaulės oudėga ikėšta, žėrniu potra – rėibiuos mėsuos, kopūstā so kiaulės kuojė, plincė so mēiliems. Seilė bavarvindams, gali ė rašiba ožmėrsė... Trīs pamuokas – ėšskėrtėnā kalbuos vaizdingomou. Ė smūtna dėina tam, katras namuokuos rašitė žemaitėškā: „Šuoka drėskis so Skarolskio, ont tuo žuodė – strapt...“.

SODIETINGA RAŠĪBA

A vėsim pamuokimams ė patarėmams galem pritartė? Vot ė nē. Va – kalbėninkė Zabitiėnė Dalė saka, ka dounėninkā kringėškė tor rašitė žuodi „gīven“ so ėlgojuo balsio „ī“. Vo ana, dounėninkė telšėškė, balsi tar trumpā ė žimietė ėlgojujė „ī“ nator. Ė rašonti – „gīven“. Ė jau torietom soveiktė pamatėnė taisiklė: vardažuodiu ė veiksmazuodiu – kalbuos nogarkaulė – rašiba nagal priklausitė nu kėrtė. Jug ė telšėškė saka – „gīvs“. Ė tor rašitė – „gīven“. Jug ė lietovė raša – „gyvena“. Vo a vėsė tēp ėr ėštar? Al' kas tau! Jė tik kalbėninkā, sovalkietė, aktorė ė dėktuorė...

Pruojektė „Žemaitiu kalba – 24/7“ gal iveizietė tuoki majedni dalika – vėsus tus luobius gal pasėjimtė ož dika! Vo jug žėnuom – sosėmuokiejės ož paslauga tujaus klausā, skaitā, jemi i savi ė nauduojis. Muokietė narėk? Ta jau kažėn – kėik tēn tuos nauduos...

Sotaisė Vaitkos Kėstotis

ZVONKUVIENĖ Jenina

NUORO BERNUOTAVA PAMATĪTĖ. TĖN ONGLĖCKĖ DONGOS Ė ŽEMĖ...

ATKELTA ĖŠ NR. 4 (872).

Torietom Bernuotavė tabėbūtė dėrvuonā, kor dėktė buočė dėdeliausius akmėnis kap ruopės ruovė – truobalė pri opės statitė. Dabā tuokė akmėns dešimtės ėšsėgonsto – palīgėn buočiū stėprībė Onglickis. Eso gėrdiejusi, ka kėts žemaičių puoets – vedlog Onglėckė eilierašti „Truobalė pri opės“ – Plungie sau truobalė staties. Pri Babrunga. Jaunistės laikė dā kajėn kas žadiejė mon ton vėita paruoditė. Plungie. Nespiejė.

Bernuotavė lonkas bova vešlės, gražės. Torpīnā paukščiū pėlnė. Onžoulīnā... Rasiėtās dā rasčiuo kuoki onžoula, katron pats Puoets ir matės. Pakol matė...

Raso Bernuotava! Nebūs tēp, ka nerasčiuo.

/

Būn žmuonis, kad ėr anims nabesont, anūn švėisa ėlgā švėit. Kas atsėmėnė, sakė, ka Onglickis nikumet nikam nešuoka ož akiūn. Vėsor laikies ramos, nuošalie. Nedraskies diel sava kūriniū leidības. Kap tėkros žemaitis. Vuo sava nugivėnto givėnėmo ons pārejė mažnė vėsa XX omžio (gėmė 1905 metās, mērė 1999 metās). Nemažā eilieraščiū parašė žemaitėškā. Anūn laikūn literatā, rašituojus žemaitėškuosės dvasės ožvės jou ė gava ėš Onglėckė (no, dā žėnuom Gieni Prani, Jozė Butkūn...). Smetuonas laikās Onglickis sorinka rašituojus, puoetus žemaičius, sokvėitė i konferėncėjė. Parėngė ė 1938 m. ėšleida atskėra kninga – antuoluogėjė „Žemaičiai“. (Internetė liousā gal rastė, kuokėi žemaičių rašituojė tēn tēpa, kāp vėskas bova. Dā ėr anūn nuotrauka poiki internetė ir.). Tuo kninguo ė bova ėšspausdints Onglėckė eilieraštis „Truobalė

Apsėlonkīms S. Onglėckė nomūsė. J. Zvonkuvienė duovėnuo Puoetou žėbalėnė lėmpa – nu Klaipiedas žemaičiu. Vėlnios, Šėškėnė, 1993 metu lapkrėstis. J. Zvonkuvienės asmenėnė nuotrauka.

pri opės“. Tas eilieraštis žemaitems nuognė patėka. Kamė radėn, kamė gėrdiejėn, pārsėrašis, ėšmuoks bėnt kelis puosmelius ė deklamous. Vāks būdama, ton eilierašti bovau gėrdiejusi. Ė ne vėina karta. Tik nieks nežėnuojė, kas anon parašė. Je dā kas nežėnuot, žėnuokėt – Onglickis parašė. Ė „Vėnta, Vėnta, to žemaitiu švėnta“ ons parašė. Ė dā šmuota kėtūn žemaitėšku gražību. Onglėckė žemaitėškūsė eilieraščiūsė – vės tas kaima gamtuos baguotoms, gražoms: torpīnā, pėlkīnā, lonkas, opės, ėivas, pėivas, rogīs... Vės ta laisvė kaimėška.

Onglickis auga aštouniūn vākūn šėimuo. Vuo tuokės šėimas, kor šmuots vākūn bova, liūb dau-

giau ė givėns laukė, nego truobuo. Laisvie. Grīnamė uorė. Dieltuo tēi viejė, pėlkės, diebėsis, dėrvuonā ė pakarklīnā isėspaudė Puoetou i dūšė... Jiegot esam kaima vākā, skaitidamė Onglėckė žemaitėška kūribā, ton vėskon dėdelė juntam.

*

No, dabā papasakuoso, kāp tatā Klaipiedas žemaitė aplonkiem Puoeta Onglicki Vėlniou.

Bova 1993 metu paskotėnės lapkrėstė dėinas. Jau žėimėškas. Vėinuos geruos muokiklas tautėšks ansamblioks, so katrou poikė sodraugavuum, nuoriejė Vėlnio pamatitė. Padiejuom autuobosa gautė. No ė patis to pruogo – pas Onglicki. Onglėckė adresa, telefonu bova gavusi par sava kuolegas vėlniškūs, dėrbusius dėdelemė laikraštie. (Anėi gava par Rašituoju sajunga.) Vaziava Klaipiedas universiteta bibliotekas derektuorė Ontuonavičatė-Pupelienė Jenina. Ana nu Ėndrėjava kėlusi. Dėdelė gražiūn darbūn Klaipiedas universitetou bova nuveikusī. Neėskadėjė sava idėrbė ė žemaičių kultūrėnems rėkalams. Pupelienė Jenina sava bibliotekuo jau toriejė ton Onglėckė sorėktouta ė 1938-ās ėšleista antuoluogėjė „Žemaičiai“. Ligtās ėš pačius Amerėkas ta kninga bova parkeliavusi. Kninga vėzies, nuoriedama gautė patėis Onglėckė autografa. Dā vaziava istuorėks, poikos Žemaitėjės žėnuovs, ekskursiju vedies Žolpa Silvestros... Toriejum ė mozėkas – armuoninka. Tas žemaičių mozėkonts ė šėndėina tonkė matuoms ir par „Doukem gara“. Ruolands. Toriejum dainingu balsingu muotrėšku kelės. Pupelienė ir gera dainioutuojė. Sakuom, biški tuoki žemaitėška alasa Puoetou pakėsem...

BŪS DAUGIAU

Klaipieda, 2024 metu balondis

Virginija LIUTIKAITĖ

Dar kartą - M. K. Čiurlionis ARBA Atsikratyti grožio baimės

Filosofas Arthuras Danto viename savo straipsnių aprašo šiuolaikiniame mene (ir gyvenime apskritai) vis labiau išgalinčią grožio baimę. „Nekenčiu, jeigu pastebiu, kad man kažkas ima patikti...“ - taip savo santykį su menu nusako dailininkas Dieteris Rothas, vis dažniau ritualizuotą „gražios“ fotografijos neigimą praktikuoja fotografai...

Tačiau besilaikantieji priešingos pozicijos teigia, jog grožis yra universali vertybė, išaknyta mūsų racionaliojoje prigimtyje, ir grožio jausmas privalo dalyvauti kuriant žmogaus pasaulį.

Istabusis M. K. Čiurlionio pasaulis, jo muzika ar dailė kaip tik ir įtraukia mėgautis, patirti tą amžinąją, universaliąją vertybę. Tad gal todėl ir bibliotekas projektas, skirtas garsaus menininko jubiliejiniams metams paminėti - „Jausti šviesą savo delnuose“ - buvo pilnas nerealių, beveik antgamtinės šviesos, prasmingų, ilgam pasilikusių pašnekusių, nestereotipinių sprendimų ir nuoširdaus bendradarbiavimo. Jis buvo pilnas grožio.

ČIURLIONIS IR PLUNGĖ

Plungė pagrįstai didžiuojasi, jog vienas iškiliausių visų laikų lietuvių menininkų, formavusių Lietuvos meno ir kultūros pasaulio pamatą Mikalojus Konstantinas Čiurlionis bene reikšmingiausių savo gyvenimo ir kūrybos etapų praleido Plungėje.

1889 -1892 metais M. K. Čiurlionis Plungėje gyveno, M. Oginskio dvare įsteigtoje orkestro mokykloje tobulėjo grodamas įvairiais instrumentais, giedojo chore. Tuo metu ėmė vystytis ir kaip tapytojas - pradėjo komponuoti, laisvalaikiu daug piešė. Vėliau, jau pamačius

Šviesų projekcija ant bibliotekos sienų.

pasaulio ir suradus didžiąją meilę, jis vėl sugrįžta. 1909 m. vasarą su žmona Sofija Kymantaite-Čiurlioniene laikinai apsisustoja Plungėje. Ir tai buvo kūrybingiausias jo gyvenimo laikotarpis - per keletą mėnesių čia jis nutapė dvi dešimtis paveikslų. Plungę Čiurlionis visada minėjo ypač gražiai ir šiltai.

Ir Plungę Čiurlionio nepamiršo. Plungės parke prie Oginskių rūmų stovi skulptorės prof. Dalios Matulaitės sukurtas paminklas šiai iškiliai asmenybei. M. Oginskio vardu pavadinta Plungės meno mokykla, gatvės rajone.

Plungė M. K. Čiurlionį žino, vertina jo kūrybinį palikimą, mini gyvenimo istoriją.

Bet ar pakankamai?

Renginių ciklą pradėjo Kasparo Pocius paskaita - ne apie Čiurlionį, bet... apie Čiurlionį.

Ar tikrai suvokiame, kokia „jėga“ yra Čiurlionis? Ar tikrai ta kalba ir taip kalbame

Moksleivių sukurtas „pano“ labai ilgam papuošė biblioteką.

Į plačiausius M. K. Čiurlionio kūrybos kontekstus vedė lektorius Edvardas Šumila.

apie Čiurlionį? Projektu „Jausti šviesą savo delnuose“ buvo siekiama ne tik dar

labiau Plungėje aktualizuoti M.K. Čiurlionio asmenybę ir kūrybą. Siekta ugdyti vietas

gyventojų (ypač - jaunosios kartos) gebėjimą „perskaityti“ jo kūrinius, suvokti jo kuriamą pasaulį. Kad plėstųsi ir gilėtų mūsų pačių žvilgsnis ir pojūčiai, kad aiškesnis ir tikresnis būtų pasaulio ir savęs jame suvokimas.

Pasitelkę žymius Lietuvos mokslininkus, menininkus ir M. K. Čiurlionio kūrybą pažvelgėme labai plačiu kontekstu ir įvairiaisiais rakursais. Plati suplanuotų susitikimų, renginių temų amplitudė: nuo „Meninio avangardo istorijos“ iki menų sąveikos ir meno judėjimų... Plungėje plačiai auditorijai buvo pristatyti profesionalių menininkų muzikiniai, audiovizualiniai kūriniai, improvizacijos Čiurlionio tema taip pat buvo skirtos gilesniam didžiojo menininko ir jo kūrybos pažinimui.

Projektas skirtas ne tik žiūrėti ir klausytis. Projekto renginiai kvietė aktyviai dalyvauti, jungtis ir bendras, profesionalių kūrėjų ir vietos bendruomenės kūrybines akcijas. Kvietė dalyvauti ir ne tik iš labai arti pažvelgti į kūrybinį procesą, bet ir suteikė galimybę pažinti save, leistis į pojūčių, jausmų, savivokos pasaulį, padėsiantį ir ateityje kitaip, giliau, laisviau, žvelgti ir matyti.

KUR PRASIDEDA ČIURLIONIS? O KUR BAIGIASI?

Vasario 28-29 dienomis bibliotekoje su paskaita „Kur baigiasi simbolizmas: XX amžiaus meninio avangardo istorija“ lankėsi filosofas, vertėjas, dėstytojas ir literatūros konsultantas Kasparas Pocius. Jis ir pradėjo renginių ciklą, skirtą M. K. Čiurlioniumi.

Dvi paskaitų dienos prabėgo lyg trumpa akimirka. Dvi turiningos dienos - įdomių pasakojimų apie meną ir menininkus, avan-

gardą ir jo kūrėjus, dadaizmą, futurizmą ir kitokius „izmus“, bet, kartu - ir apie Čiurlionį ir jo kūrybą. Sudėtingos, retai girdimos sąvokos, platūs kontekstai, reikalaujantys itin jaurios ir subtilios jausenos neleidė atsipalaiduoti ir teikė palaimą mintims, protui ir širdžiai.

Kaip ir kovo 7 d. bibliotekoje vykusio kito įdomaus lektoriaus - muzikologo, filosofo, dėstytojo Edvardo Šumilos paskaita „Negatyvi regimybė - radikali galimybė: Čiurlionis ir XX amžiaus meno judėjimų angažuotumas“. Pukus lektorius, gyvas ir įkvepiantis kalbėjimas, be galo įdomus ir įtraukiantis tekstas buvo kaip tik tai, ko jau senokai trūko gerų dalykų pasiilgusioms mūsų visų ausims.

Itin įdėmiai gana nelengvų paskaitų klausėsi Plungės Mykolo Oginskio meno mokyklos ir Rietavo Mykolo Kleopo Oginskio meno mokyklos jaunieji studentai. Nes tai buvo jiems svarbi ir reikalinga pagalba, įvadas į būsimą atsakingą kūrybinį darbą - keramikos „pano“, skirtą M.K. Čiurlioniumi, bibliotekoje-laikrodinėje.

SIENA. VAIKAI

George Orwell bijojo, kad tiesa bus nuo mūsų paslėpta. Aldous Huxley bijojo, kad tiesa bus paskandinta nereikšmingumo jūroje, kad mes tapsime paviršutiniškų žmonių civilizacija, besidžiaugianti galėjimu būti engiamiems technologijų, išlaisvintųjų mus nuo mąstymo kančių.

Negresia tai! Na, bent jau tiems jauniems menininkams, sukūrusiems išskirtinį keramikos miniatiūrų „pano“ bibliotekai-laikrodinei. Kūrinio pristatymo dieną, gegužės 10-

NUKELTA Į 4 PSL.

Dalia ŠIMKUTĖ

Justinas Rupeika: „Esu laimingas, kad Dievą turiu“

Gegužės mėnuo bažnyčios tradicijoje yra skiriamas Švč. Mergelės Marijos garbei. Pamaldūs Plungės tikintieji turi galimybę rinktis melstis ne tik šventovėje, bet ir prie malonėmis garsėjančio Lurdo. Justinas Rupeika čia kas antrą dieną uždega dvi žvakes – už savo intencijas ir už Ukrainą, taip pat šiuo būdu išreiškia padėką Dangiškajai Motinai, kurios dėka jų šeima patyrė ne vieną išgijimą.

Pirmasis stebuklas, pasak 74 metų Justino Rupeikos, nutiko jo mamai Onai Rupeikienei, gyvenusiai Plungės rajono Vydeikių kaime. Jai buvo skrandyje atsiradusios žaizdos – ką suvalgydavo, išvemdavo. Diagnozavus paskutiniosios stadijos vėžį, gulėjo ligoninėje. Gydytojas jau patarė šeimai ruoštis 50 metų sulaukusios mamos laidotuvėms, tai esą nebeišgydoma. „Nieko mes nesiruošėme, tik tėvas mus, vaikus, apkirpo“, – prisiminė plungiškis. Jis nežino detalių, kaip ir kas nusprendė, tačiau vėliau sužinojo, jog vyresnė sesuo nuėjo į ligoninę, nunešė mamai drabužius ir ši per-

sirengusi slapčia per langą išlipo ir pabėgo. „Mama labai stipriai prie Švenčiausios Marijos meldėsi, prašė, kad leistų užauginti vaikus. Mes nebuvome dideli – vienas apie 12 metų, kitas jaunesnis – 8 metų ir panašiai, buvome 8 vaikai“. Jo teigimu, mama tuo metu ne tik karštai meldavosi, bet ir vartojo liaudiškus vaistus. Ir išgijo, ir dar išgyveno daugiau nei 40 metų, tad sulaukė, kol užaugo ir vaikai, ir anūikai. „Ir 80 metų dar buvo stipri – pati bulves nusikasė. Mirė eidama 92-uosius metus, – sakė J. Rupeika. – Čia, manau, tikrai stebuklas!“.

Kitas stebuklas nutiko jo uošvienei, su-

J. Rupeika kas antrą dieną prie Lurdo uždega žvakes ir pasimeldžia už savo šeimą, Ukrainą ir kitomis intencijomis.

laukusiai 78 metų Kostancijai Astrauskienei, gyvenusiai Klaipėdos rajono Endriejavo kaime. Ji gulėjo susirgusi ligoninėje, žmona prižiūrėjo. Galiausiai žmona, gydytojų išpėta apie artėjančią motinos mirtį, paprašė J. Rupeikos atvažiuoti, pasiruošti laidotuvėms. „Nuvažiavau, sutvarkėme kambarį, paruošėme stalą, kur reikės karštą padėti (šarvodavo namuose). Man širdis suskau-

do, tad grįžęs nuėjau Plungės bažnyčioje prie Švč. Marijos melstis, pasizadėjau apeiti keliais aplink statulą 100 kartų, kad tik uošvienė pasveiktų... Nežinau, kiek apėjau, ar 30 ar 40 kartų... Ir man paskambino žmona, sako: „Ivyko stebuklas, reikia vežtis iš ligoninės mama. Gydytojai stebisi, jog pradėjo kaip jauna sveika lakstyti“, – prisiminė vyras. Tada nuvažiavo ir greitai

nuardė kambarį, kas buvo paruošta laidotuvėms.

J. Rupeika tikino esantis dėkingas Dievui ir Švč. Marijai ir už savo sveikatą. 2011-aisiais Klaipėdoje pasitikrinus pas gydytojus, nustatė antrosios stadijos vėžį. „Tačiau aš neišsigandau... Siūlė važiuoti gydytis chemoterapija, bet buvau matęs pavyzdžių, kad tai žmonėms nepadėjo. Nusprendžiau gydytis žmonos paruoštais

liaudiškais vaistais ir daugiau pradėjau melstis. Ir jau kiek metų tebegyvenu, – atviravo plungiškis. – Ir jaučiu, kad man kažkas padeda... Jau dešimtmetį pas gydytoją neinu“. Jis prisipažino nuo pat jaunystės esantis tikintis, nepraleidžiantis šventadienio Šv. mišių. Dabar kas antrą dieną ateina ir prie Lurdo, uždega po dvi žvakes ir meldžiasi dėl savo šeimos, už Ukrainą. Kasryt atsikėlęs namuose taip pat skiria laiko maldoms, prieš valgydamas irgi visada peržegnoja, palaimina maistą.

„Esu dėkingas mamai, kad perdavė tikėjimą, išauklėjo – nerūkau, negeriu. Esu laimingas, kad Dievą turiu. Nežinau, kaip būčiau gyvenęs, jeigu netikėčiau.. Jeigu kokios problemos, kreipiuosi į Dievą, ir jau eina į geresnę pusę, o jeigu nusisuki nuo Dievo, jau kažkas ne taip...“, – patikino niekada optimizmo neprarandantis J. Rupeika.

D. Šimkutės nuotr.

Dar kartą - M. K. Čiurlionis ARBA Atsikratyti grožio baimės

ATKELTA IŠ 3 PSL.

aja, vaikai tempėsi tėvelius, sesutes ir broliukus prie išpūdingos sienos parodyti savo „drugelio“, „rozetės“, „šaulio“, ar „saulutės“. Jie išdidžiai rodė Čiurlionį. Savo Čiurlionį, nes vaikams buvo suteikta teisė laisvai interpretuoti ir reflektuoti.

260 ! keramikos miniatiūrų, kurias keletą savačių kūrė virš 80 ! Plungės Mykolo Oginskio meno mokyklos ir Rietavo Mykolo Kleopo Oginskio meno mokyklos jaunujų moksleivių. Kaip sakė vaikų vadovai Laima ir Tomas Danilevičiai,

pirmą kartą visi kartu kūrė vieną bendrą didelį darbą, meno kūrinį. Ir dar - reprezentacinėje erdvėje, XIX a. pilaitėje-laikrodinėje! Vaikams suteiktas neeilinis pasitikėjimas ir Čiurlionio vardas vertė jaudintis. Nors, tai vis tik buvo ir nemažas iššūkis: ilgiau, nei įprastai susikaupti prie vieno darbo, vėl ir vėl sugrįžti prie tos pačios medžiagos ir temos.

Bet rezultatas pradžugino visus. O ir prasmė viso proceso didžiulė. Kinų patarlė sako: „Papasakok man ir, aš pamiršiu. Parodyk man, ir aš atsiminsiu. Įtrauk mane, ir aš suprasiu“. Čiurlionį,

bent jau šie vaikai, nuo šiol matys kitaip. Teisingai pasirinkta komunikacija?.. Taip.

ŠVIEČIANTI

Šįkart - tiesiogine to žodžio prasme. Ištirpusi erdvėje, netekusi aiškių ribų... Iš formos drastiškai virtusi šviesa ir garsu. Vizualiniai ir garsiniai fragmentai kūrė TOS vietos idėją, leido suprasti TOS vietos dvasią ir vertę. „Čiurlionio priblokšti“, - kalbėjo vakaro misterijos dalyviai...

Taip atrodė pilaitė-laikrodinė –biblioteka vėlų gegužės 10-osios vakarą. Labiausiai

lauktą ir intriguojantį, svarbiausią, paskutinįjį renginių ciklo „Jausti šviesą savo delnuose“ vakarą.

Po muzikalaus ir jausmingo (na, žinote, vaikai, tėveliai) sienos – keramikos miniatiūrų „pano“ pristatymo bibliotekoje lauke prasidėjo tikra muzikos ir šviesų fiesta.

Plungiškių laukė išpūdingas video projekcijų ir gyvos muzikos pasirodymas – ant pastato sienų atgijo M. K. Čiurlionio paveiks-lai, papildyti specialiai šiam projektui sukurtomis animacijomis bei tematiką atitinkančiais išpūdingais vaizdais.

Lietuvai žinomas alternatyvios muzikos kūrėjas, būgnininkas ir prodiuseris Adas Gecevičius kartu su vidžėjumi Vytautu Žarnausku specialiai šiam renginiui sukūrė skirtingas meno šakas suvienijusį kūrinį - šiuolaikinės technologijos, šviesos, vaizdai ir grafika susijungė muzikoje. Du menininkai, įkvėpti M. K. Čiurlionio kūrybos, papasakojo žiūrovams naują, unikalią istoriją.

Tai, kas „Čiurlionio šviesoje“ vyko tuos keletą mėnesių, neturi tikslaus įvardijimo. To neapskaičiuosi, neišmatuosi, nes nėra tam mato nė svertų... Poveikio jėga ir didumas, kuriuos patyrė žiūrovams, kuriuos patyrėme mes visi – gal matuojame taip?

Garsaus menininko dvasios Plungėje

dabar tikrai bus dar daugiau. Pajudino, pamatėme...

Ir tai negresia tapti tik vienkartinium, kad ir labai geru, meniniu gestu – stereotipinių sprendimų domino griūtis čia vyksta jau ne pirmus metus ir biblioteka vis labiau tampa ryšių teigiamų emocijų vieta

Gero miesto požymis – „šviečianti“ biblioteka? Taip norime manyti.

Projektą finansuoja: Lietuvos kultūros taryba, Plungės rajono savivaldybė.

Projekto partneriai: Plungės Mykolo Oginskio meno mokykla ir Rietavo Mykolo Kleopo Oginskio meno mokykla.

Projekto organizatorius: Plungės rajono savivaldybės viešoji biblioteka.

Audronės Petreikės nuotr.

Advokato namelyje – simbolinis B. Lubio kabinetas

Ilgą laiką restauruotas buvęs M. Oginskienės advokato namas, stovintis Plungės parko prieigose, Laisvės al. 17, neturėjo šeiminių kol neatiteko Žemaičių dailės muziejui. Čia kurį laiką sėkmingai veikė vaikų dailės studija „Čiurlioniukai“, dėl kitos namelio dalies įprasminimo buvo ieškoma sprendimo. Pagaliau nuspręsta ją skirti „Plungiškių draugijai“, kuri rūpinsis Plungės garbės piliečio Bronislovo Lubio atminimo įamžinimu.

Advokato namelis.

V. Skierienė.

Šių metų kovo 15 d. Plungiškių draugijos iniciatyva į Advokato namelį buvo sukviesti žiniasklaidos atstovai pokalbiui apie draugijos veiklą ir B. Lubio atminimo įamžinimą. Su žurnalistais susitiko Plungiškių draugijos prezidentas Liudas Skierus, viceprezidentė Genovaitė Žiobakienė, valdybos narys Alvidas Bakanauskas ir Violeta Skierienė, kuruosianti namelyje įsikūrusios draugijos veiklą.

Plungiškių draugijos veiklai skirti du kambariai. Viename įkurtas simbolinis B. Lubio darbo kabinetas. A. Lubys tris kadencijas vadovavo Lietuvos pramonininkų konfederacijai. Centrinėje būstinėje Vilniuje stovėjo paties B. Lubio užsakyti baldai. Po jo mirties Lietuvos pramonininkų konfederacija padovanojo baldus Plungei. Dabar darbo stalas ir sekcija su apdovanojimais stovi B. Lubio atminimo kambaryje. B. Lubio kabinete Vilniuje kabėjo „Audėjo“ fabriko dovanotas nuaustas jo portretas. Šį portretą plungiškiams dovanojo buvęs konfederacijos vadovas Gediminas Rai-

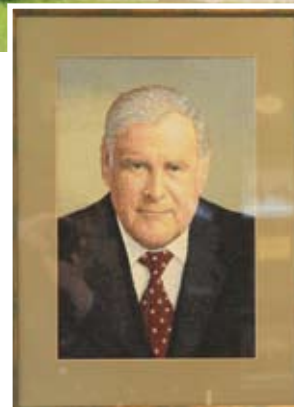
B. Lubys, G. Morkis, G. Žiobakienė pirmoje Plungiškių draugijos suėigoje.

Iš kairės: V. Skierienė, G. Žiobakienė, L. Skierus, A. Bakanauskas.

A. Jucys (antras iš kairės), E. Adomavičienė, V. Grigorovič.

B. Lubio portretas.

supažindino su ekspozicijomis. Draugijos būstinė atvira įvairiems renginiams, susitikimams, knygų pristatymams. Būstinėje nebus nuolatinio darbuotojo. Norintys aplankyti ekspozicijas arba užsisakyti ekskursiją reikėtų skambinti telefonu +370 698 11994. Adresas: Laisvės al. 17, Plungė.

APIE PLUNGIŠKIŲ DRAUGIJĄ

„Plungė – vienas iš Lietuvos miestų, kuriame nuolat grįžtama prie sampratos „krašto garbė“. Garbė, kaip vidinė nuostata, kaip tikėjimas žmonių, kilusių iš šio krašto ir neužmiršusio jo. Žmonių, kurie garsina ir pristato jį Lietuvai ir pasauliui. Pasiekę savo profesijos viršūnių, jie su pasididžiavimu taria: „Mes – iš Plungės“. Plungiškiai padeda savo kraštui vystytis ir gražėti, o šis jais nuolat didžiuojasi. Įvairios kartos dviejų amžių tėkmėje, skirtingose epochose vėl ir vėl su žemaitišku užsispyrimu grįžta prie minties suvienyti Lietuvoje ir užsienyje gyvenančius ir aktyviai besireiškiančius kraštiečius. Taip du kartus – 1971 m. ir 2003 m. – Plungėje buvo kuriama ir atkuriamą Plungiškių draugija.“

Taip apie Plungiškių draugijos įkūrimo idėją rašoma 2008 m. draugijos išleistame leidinyje. Dabartiniai draugijos vadovai prisiminė draugijos kūrimosi pradžia. 1971 m. Plungėje susirinkę vietiniai bei po Lietuvą išsibarstę plungiškiai nutarė steigti draugiją, kurios nariai galėtų

garsinti Plungę, prisidėti savo mokslo ir meno pasiekimais. Sambūrį pavadinti Plungiškių draugija pasiūlė akademikas Adolfas Jucys. Jis buvo išrinktas draugijos prezidentu. Viceprezidente tapo Elena Adomavičienė, sekretore – Vanda Grigorovič.

Mirus A. Juciui, draugija aktyvios veiklos nevykdė. 2002 m. Plungei švenčiant miesto savivaldos 210-ąsias metines, Plungės miesto garbės piliečiu buvo išrinktas technikos mokslų daktaras Bronislovas Lubys. Jis pasiūlė Plungiškių draugijos atkūrimo idėją.

2003 m. vasario 7 d. Plungės meno mokykloje įvyko atkuriamasis Plungiškių draugijos suvažiavimas. Prezidentu išrinktas Bronislovas Lubys, viceprezidente – Plungės Mykolo Oginskio meno mokyklos direktorė Genovaitė Žiobakienė.

Be įvairių draugijos veiklos formų, vienas reikšmingiausių kultūros renginių – Tarptautinis Mykolo Oginskio festivalis. Idėja realizavosi 2006 m. Festivalio garbės prezidentu buvo išrinktas dr. Bronislovas Lubys. Jis buvo ir pagrindinis renginio rėmėjas. Festivalio idėjos sumanytojas maestro Stasys Domarkas. Festivalis, suburiantis tūkstančius žiūrovų, skirtas profesionalios muzikos propagavimui, rengiamas kasmet. Per 18 gyvavimo metų surengta per 120 koncertų. 2011 m. festivaliui skirta nominacija „Muzikos paukštė“, tai reiškia, kad jis tapo nacionaline vertybe. 2025 m. festivalis bus skirtas M. K. Čiurlonio 150-osioms gimimo metinėms paminėti.

Šį rudenį Plungiškių draugija M. Oginskio rūmuose rengs konferenciją, skirtą akademiko Adolfo Jucio 120-osioms gimimo metinėms paminėti. Konferencija pavadinta „Žalias teorijos medis“ pagal to paties pavadinimo Romualdo Karazijos knygą apie A. Jucį.

„Žemaičių saulutės“
inf.

nys. Tai vienas įdomiausių B. Lubio simbolinio kabineto akcentų.

Kitame kambaryje Plungiškių draugijos nuveiktų darbų ekspozicija, archyvas. B. Lubys palaikė idėją leisti knygą apie Plungės kraštui nusipelnusias asmenybes, istoriją. Buvo išversta ir išleista Ivo Zalusko knyga „Oginskių genas“, taip pat Danutės Mukienės išversta ir išleista Sofijos Tyzenhauzaitės knyga „Halina Oginskytė arba švedai Lietuvoje“, išleista knyga apie prelatą Povilą Pukį ir daug kitų. Lankytojams draugija mieliai dovanojū jų leistų knygų.

V. Skierienė išsamiai

Projektas „Jausti šviesą savo delnuose“: minia žmonių, aikštinti verčiančios vaizdo projekcijos bei profesionalūs būgnų ritmai!

Pastarąjį mėnesį tikriausiai visose vietinės žiniasklaidos priemonėse galėjote rasti krūvą informacijos apie artėjantį gegužės 10 dienos renginį bibliotekoje. Mums ši diena buvo tokia svarbi, kad dėjome visas savo pastangas kviesdami bendruomenę ir miesto svečius drauge paminėti 150-ąsias M.K. Čiurlionio metines. Juk paruošėme tokią puikią ir stiprią programą, žinoma, jog norėjome būti matomi ir girdimi! Regis, planas pavyko...

Gausiai susirinkę renginio dalyviai.

Meno mokyklų mokinių keramikos darbai M. K. Čiurlioniui. Ekspozicijos pristatymas.

Penktadienio vakarą bibliotekos kiemas buvo pilnas žmonių - šiltai apsirengusių, nešinių kavos puodeliais, besišypsančių ir kiek pavargusių po darbingos savaitės. Vieni atsivedė draugus ir pažįstamus, kiti su šeimomis, tretį su augintiniais. Atrodo, visi atskirai sugužėję iš skirtingų parko pusių, tačiau minioje jautėme stiprų bendruomeniškumo jausmą, bendrą norą domėtis menu bei dalyvauti savo krašto kultūroje. Ir visai nesvarbu, kad šaltas vakaras vertė laikyti rankas kišenėse, plungiškiams rūpi ir jiems idomu, kas vyksta jų mieste. Viena aišku - visi jie čia atėjo vedini smalsumo, kaip gi atrodys ta bibliotekos pilaitė

Solistas Vytautas Kurnickas.

pasipuošusi žymaus menininko paveiksmais. O atrodo geriau, nei buvo galima įsivaizduoti!

Kvapą užgniaužiančios ryškios bei spalvotos vaizdo projekcijos, kurtos menininko Vytauto Žarnauskio, pynėsi su elektronine muzika bei mušamųjų ritmais, profesionaliai atliekamais muzikan-

to Ado Gecevičiaus. Jausmas nepakartojamas, lyg būtum kur užsienyje, o apsidarius supranti, kad visgi čia mūsų Plungė tokia pilna gyvybės, meno bei kultūros.

Žinoma, ne tik apšviesta laikrodine grožėjomės, bet ir padėkas visiems prie projekto prisidėjusiems išdalinome, puikių meno mokyklų moksleivių pasirodymų pasiklausėme, kanklių bei fortepijono muzikos išgirdome, apžiūrėjome jų kurta meninę „Pano“ instaliaciją. Keramikos darbai visiems kėlė didelį susižavėjimą, o koks geras jausmas buvo moksleiviams bei jų artimiesiems savųjų darbėlių bendroje visumoje ieškoti...

Mes dėkojame bendruomenei, kad dalyvaujate ir domitės, dėkojame atlikėjams bei visai pasiruošimo komandai, kuri dvi paras plušėjo dirbdami prie vaizdo ir garso aparatūros, kad sukurti šį nuostabų renginį, dėkojame Plungės bei Rietavo meno mokyklų bendruomenėms už didžiulį prisidėjimą, savitą požiūrį į M. K. Čiurlionį bei improvizacijas. Dėkojame visam bibliotekos kolektyvui už susitelkimą, už pagalbą ir bendruomeniškumą, kartu mes kuriame nuostabius dalykus!

Dalinamės keletu akimirku ir kviečiame užsukti į biblioteką. Šiandien, rytoj, o gal po mėnesio. Jūsų laukia dar daug puikių ir kokybiškų renginių.

PROJEKTO PAR-

G. Gurevičiūtė.

Tomas ir Laima Danilevičiai.

TNERIAI: Plungės Mykolo Oginskio meno mokykla ir Rietavo Mykolo Kleopo Oginskio meno mokykla.

PROJEKTĄ FINANSUOJA: Lietuvos kultūros taryba, Plungės rajono savivaldybė.

PROJEKTO ORGANIZATORIUS: Plungės rajono savivaldybės viešoji biblioteka.

Plungės viešosios bibliotekos inf.

A. Petreikės nuotr.

Renginio dalyviai.

„Šviečianti“ biblioteka-laikrodinė.

Dalia ŠIMKUTĖ

Osvaldas Jablonskis: „Džiaugiuosi, kad galiu paišyti“

Šiomet garbingą aštuoniasdešimties metų jubiliejų minės iš Telšių kilęs dailininkas, tapytojas Osvaldas Jablonskis, kuris mielai sutiko papasakoti apie savo kūrybą, įkvėpimus, žemaitišką kilmę. „Plungėje labai gražu, paišydavome visą parką...“ – pokalbio metu prisiminė menininkas, daugiau nei prieš kelis dešimtmečius dalyvavęs plenere Žemaičių dailės muziejuje.

ANT SIENŲ – MIESTO MOTYVAI

Osvaldas Jablonskis gimė Telšiuose sunkiais karo metais – 1944-aisiais. „Jo motina sakė: „Tris dienas prie krūtinės laikau, o tas vaikas rėkia...“. Paskui suprato, kad ji pieno neturi“, – atskleidė O. Jablonskis žmona Alė. Tad vaiką pradėjo maitinti ožkos pienu. Ūgtelėjęs būsimo menininkas, laukdamas, kol ožka pamels, paišydavo pieštukais ant namų sienų bei palangių. Jų šeima gyveno miestelio centre prie geležkelio. Šalia namo buvo kalvė ir kino teatras.

Tačiau vaikystės idilė tęsėsi tik iki penkerių metų. Būsimojo menininko tėvas vokiečių okupacijos metais dirbo geležinkelio kasose, tad atėjus po karo bolševikams, sužinojęs, jog gresia tremtis, su šeima iš Žemaitijos sostinės pabėgo į Panemunėlį Šiaurės Lietuvoje. Nuo to laiko slapstydami nuolat keitė gyvenamąsias vietas: pirmąją klasę mažasis Osvaldas lankė Biržų krašte Duseikiuose, antrąją – Biržų miestelyje, trečiąją – Jurbarkė, o ketvirtąją – jau Kaune, mokykloje senamiestyje. Menininkas neslepia, jog nelengva buvo nuolat keisti namus ir mokyklas...

Kaune šeima apsigyveno prieš pat Nemuną – senamiestyje, T. Daugirdo gatvelėje, tad pavasariais upė patvindavo ir apsemdavo jų namus. O. Jablonskis ant kartono aliejiniiais dažais tapydavo miesto motyvus ir tais meniškais lapais dengdavo sudrėkusias kambarių sienas. Deja, visa tai neišliko...

Nuo penktosios klasės būsimo dailininkas pradėjo lankyti Kauno dailės mokyklą. Čia iš pradžių dirbo akvarele, paskui – tapyba. „Man tapyba patiko – spalvos, o skulptūros, grafikos nemėgau“, – pripažįsta pašnekovas. Paprašytas išskirti į atmintį ištirusius mokytojus, pamini akvarelininką, grafiką Česlovą Kontrimą (1902–1989), akvarelininką Algirdą Lukšą (1921–1992). O. Jablonskis, būdamas gabus mokinys, nuo šeštosios klasės pradėjo gauti stipendiją, nors nedidelė buvo, bet užteko ir mokymo priemonėms įsigyti. Beje, pasak jo, tuo metu tik Kaune galėjai nusipirkti dažus tapybai.

Baigęs mokyklą nedvejodamas išstojo į Lietuvos dailės institutą (dabar – Vilniaus dailės akademija)

O. Jablonskio įamžinta XVIII a., statyta medinė Alsėdžių Švč. Mergelės Marijos Nekaltojo Prasidėjimo bažnyčia.

Atostogų Plateliuose metu menininko tapyta Beržoro stacijų koplyčia.

studijuoti tapybos. Pasak dailininko, tuo metu tebuvo galimybė studijuoti tapybą kartu su pedagogika. Kaip pamena, akvarelę geriausiai dėstė dailininkas Algirdas Petrulis, diplominių pasirinko pas vieną geriausių dėstytojų tapytoją Vladimirą Karatajų, išiminė ir įdomios Jono Švažo paskaitos. V. Karatajų pasirinko savo diplominio darbo vadovu. Baigiamajam darbui nutapė prie Vilniaus buvusį fabriką.

Kaip buvo įprasta sovietmečiu, po studijų gavo paskyrimą į Kauno Stepo Žuko taikomosios dailės technikumą, ten atidirbęs ketverius metus, kaip pats šypsodamasis sako, pabėgo į Kauno meno mokyklą, kurioje ir mokėsi. Vėliau dirbo dėstytoju Kauno dailės institute (dabar – VDA Kauno fakultetas), tapo docentu. Tačiau O. Jablonskis pabrėžia, jog jam visada svarbiausia buvo kūryba, tad kasdien, grįžęs iš paskaitų, tapydavo akvarele arba aliejiniiais dažais. Daugybėje darbų įamžinta ir Kauno senamiesčio architektūra, kone visos čia esančios bažnyčios, ir liaudies menas, koplytstulpiai, įvairių Žemaitijos ir kitų regionų šventovės, rašytojų bei poetų tėviškės, yra netgi portretų. Kaune labiausiai patinka vaikštinėti po Adomo Mickevičiaus slėnį Ažuolyno parke, ten eidavo ir mokykloje paišyti... O pati gražiausia jam Kauno šventovė – Mergelės Marijos Ėmimo į dangų (arba Vytauto Didžiojo) – tai ir seniausia šio miesto bažnyčia, vienintelė Lietuvoje gotikos stiliaus, turinti kryžiaus pavidalo planą.

KILMĖ – ŽEMAITIŠKA IR KURŠIŠKA

Paklaustas apie žemaitiškas šaknis, tapytojas O. Jablonskis prisimena, jog ir tėvas Juozas, kilęs nuo Skuodo, ir mama Uršulė nuo Mažeikių, šnekėjo žemaitiškai. Ir nemažai giminių, kuriuos retkarčiais aplankydavo, tebegyvena Žemaitijoje. „Žemaitiškai aš suprantu, bet savo šeimoje kalbėjau lietuviškai. Beje, aš ne tik žemaitis, bet ir kuršis iš babūnės pusės“, – patikina menininkas. Iš tėvų tapytojas paveldėjo ne tik žemaitišką tarmę, bet ir meninius gabumus. Mama Telšiuose garsėjo kaip puiki siuvėja, mokėjo ir gitara groti, tėvas buvo itin nagingas – ir iš medžio, ir iš metalo mokantis atlikti darbus meistras. „Buvo neišpasakytai mielas žmogus, linksmas, dar nespėji paprašyti, o jau padaryta“, – antrina vyrų žmona Alė.

Ar turit Žemaitijoje mėgstamų vietų? „Žemaitija nepaprastai graži, daug aplankyta miestelių ir kaimų. Gerai pažįstu Medvėgalio rajoną aplink Telšius. Viešėdavome ir Karūziškio dvare, kurį valdė Snieguolė ir Domas Akstinai. Yra tekę ir Plateliuose, pas savo buvusį mokinį, savaitę praleisti sodyboje. Tada nutapiau ir šią Beržoro staciją“, – rodydamas akvarelę tapytą piešini, pasakoja menininkas. Tarp turimų darbų – ir XVIII a. medinė Alsėdžių bažnyčia su varpine.

O. Jablonskis iki šiol pamena ir apsilankymą Plungėje, Žemaičių dailės muziejuje vykusiame plenaryje, į kurį atvežė tapytojas Aloyzas Stasiulevičius. „Plungėje labai gražu, paišydavome visą parką“. O kuo parkas patiko? „Tvenkiniais“, – trumpai atsako ir parodo akvarelę ant popieriaus lapo įamžintus Mykolo Oginskio dvaro parko tvenkinius.

Tačiau dailininkui patinka ne tik Žemaitija, bet ir kiti Lietuvos regionai, po kuriuos važinėdavosi su šeima. „Gamtoje pasidarai pieštuku kokių septynių eskizų variantus ir sugrįžęs sukomponuoji“. Šiuo būdu gimė daugybė akvarelių ciklų, kuriuose atsispindi kaimų, miestelių, gamtos grožis. Tarp jų, pasak menininko, ypatingas ciklas, kuriame nutapytos lietuvių poetų bei rašytojų gimtinės. Šis darbų ciklas dalyvavo daugybėje parodų. Vilniuje studijų metu susipažino su Sigitu Geda, tad lankėsi jo tėviškėje, mėgo ir Pauliaus Širvio poeziją, kiek pamena, jo tėviškėje nieko nelikę, bet vieta įamžinta; pabuvojo ir Juozo Tumo-Vaižganto, Salomėjos Nėries, Simono Daukanto, Motiejaus Valančiaus, kalbininko Jono Jablonskio ir daugelio kitų kūrėjų tėviškėse. Žemaitijoje lankėsi poeto Vytauto Mačernio gimtajame kaime Šarnelėje. Patiko ir sovietmečiu nepublikuoto poeto Antano Kalanavičiaus tėviškėje Dzūkijoje Sapiegiškiuose. „Išlikusi jo vargšė trobelė...“, – pamena dailininkas, ypač mėgęs skaityti pastarojo kūrybą.

„Žemaitija nepaprastai graži“, – teigia O. Jablonskis, tapęs daugybėje šio regiono vietų.

Žemaičių dailės muziejuje saugomi menininko dovanoti darbai: „Žemaičių Kalvarija I“ bei „Kunigaikščio Oginskio parko tvenkinys III“.

Ir poeto Bernardo Brazdžionio tėviškę paišė. Menininko žmonai į atmintį įstrigo, kaip ieškojo jo namų. „Nuvažiavome į tą Pasvalio vietovę, ieškome, klausinėjome užėję į vietinių namus – niekas nežino nei tokio poeto, nei jo tėviškės. Užvažiuojame pas žmones, grįžusius iš Sibiro, jie ir parodė. Randame B. Brazdžionio sodyboje tik vieną vienintelį ažuolą. Ten jau buvo ruošiamasi statyti koplytstulpį“.

Tapytojas O. Jablonskis neatsitiktinai susidomėjo poetais bei rašytojais – anksčiau daug skaitydavo lietuvių bei užsienio grožinės literatūros, ypač poezijos. Patikusias poezijos ištraukas net išsirašydavo. „Biškį ir pats rašiau poeziją, blogai rašiau...“, – prastaria pašnekovas. Tarp mėgstamiausių autorių – Ernestas Mileris Hemingvėjus, japonų rašytojas Akutagava Riūnosuke. Patinka ir klasikinė muzika, netgi iš mamos buvo išmokęs groti gitara.

Pasibaigus pokalbiui, tapytojas atsisveikino ir vėl nusileido į savo dirbtuves tapyti. Negališ netapyti.

L. Šimkutės kūrybos vakare pianinu skambino Raminta Naujanytė-Bjelle. 2017 m.

Hum. m. dr. Ramutė DRAGENYTĖ

Skaitantiems ir tyrinėjantiems Lidijos Šimkutės kūrybą norėčiau akcentuoti tris dalykus: pirma, kaip ir minėjo profesorius Juozas Algimantas Krikštopaitis, Lidijos kūryba unikali tuo, kad yra dvikalbė – nuo 1999 m. autorė nuosekliai yra išleidusi penkis dvikalbius rinkinius, parašytus lietuvių ir anglų kalbomis (be to, dar rinkinius japonų, lenkų, vokiečių kalbomis). Tekstai įdomūs tuo, jog tai nėra vertimai, kuriuos interpretuoja vertėjas. Eilėraščius anglų kalba reikėtų laikyti kaip originalus, parašytus pačios autorės.

Antra, be dvikalbiškumo principo, jau minėti nuo 1999 m. išleisti penki rinkiniai turi panašią struktūrą, skyrelių pavadinimus lydi epigrafai, kurie nėra tik puošmena, bet yra organiška knygos dalis. Išorinė struktūra, mano manymu, labai taikliai koreliuoja su vidine struktūra, t. y. autorės eksplikuojamomis temomis, kurias lydi pirmą kartą stichiniai elementai: vanduo, žemė, ugnis ir oras. Visi šie ele-

mentai ne tiesiogiai, bet per metaforas atsispindi rinkinių ir jų skyrelių pavadinimuose. Pavyzdžiui, naujausios knygos pavadinime „Baltos vaivorykštės“ labai gražiai koreliuoja visos stichijos (jeigu pagalvotume, kaip susidaro vaivorykštės reiškiny). Visi šie dalykai, tikiu, yra kuriami nesąmoningai, jie jau ateina iš vidinės kūrybinės energijos versmių.

Trečia, literatūrologai mėgsta autorius ir jų kūrybą dėlioti į tam tikras lentynėles. Tad norėtuš apibrėžti ir Lidijos Šimkutės vietą. Kaip rašo knygos „Baltos vaivorykštės“ išangos žodyje australų poetė Jana Owen, Šimkutė gerokai skiriasi nuo bet kurios Australijos poetų mokyklos, bet yra „įtikinamai šiuolaikiška“. Kalbant apie lietuvių literatūros kontekstą, reikėtų pasakyti, kad Šimkutė skiriasi ir nuo lietuviškų mokyklų, ypač moterų poezijos, kuriai būdinga naratyviškumas, polinkis į išpažintinę lyriką ir vadinamąsias autentiškas patirtis. Šimkutės minimalistinis, Rytų poezijai būdingas poezijai būdingas poezinis kalbėjimas, ją iš šio konteksto išskiria.

Žvelgiant chronologiniu istoriniu aspektu, Šimkutė dar priklausytų pokario išėivijos kartoms. Bet, pavyzdžiui, Eglė Juodvalkė ar Vitalija Bogutaitė Keblienė pastaruoju metu naujų rinkinių nebeišleidžia, o Šimkutė, galima sakyti, suklestėjo pastaraisiais dešimtmečiais nuosekliai leisdama naujus poezijos rinkinius. Tačiau jos dvikalbiškumas, gyvenimas dvejose valstybėse, ją tarsi išstumia iš nacionalinio tapatumo ribų, todėl jos kūryba instituciniu požiūriu atsiduria lyg ir nuošalyje (ji nepatenka į knygų penketukus, dvyliktukus ir nėra apdovanojama premijomis). Todėl linkėčiau, kad mąstant lietuvių literatūros procesą, jos kūryba būtų deramai įvertinta.

2017 m. liepos 3 d. vakarą Nacionalinėje bibliotekoje įvyko susitikimas su Australijos lietuvių, poete Lidija Šimkute. Gausiai susirinkę vakaro dalyviai sunkiai tilpo jaukioje Muzikavimo erdvėje, kurioje pianinu skambino L. Šimkutės kūryba besidominti jaunosios kartos muzikantė Raminta Naujanytė-Bjelle.

L. Šimkutės kūrybos vakaras Nacionalinėje bibliotekoje. 2017 m.

LIDIJA ŠIMKUTĖ – POCIENĖ

Lidija Šimkutė: poetė, eseistė ir vertėja, rašanti lietuvių ir anglų kalbomis, gimė 1942 m. Žiemos metu (vienu iš dvynių) Krakų kaime, Mosėdžio valsčiuje, Kretingos apskrityje. (Dabar Skuodo raj.). Tėvai: Pranciškus (Pranas) ir Eugenija (Zūbaitė) Šimkai. Brolis Algirdas (Algis) g. 1935 m. Šeima pasitraukė iš Lietuvos 1944 m. Vaikystę praleido Oldenburge ir kitose pabėgėlių stovyklose Vokietijoje prieš išvykstant į Australiją 1949 m.

Po kelių mėnesių, praleistų emigrantų stovyklose Bonegiloje, Australijos valdžia paskyrė Praną Šimkų dirbti lentpjūvėje „Peechelba East“. Toje provincijoje Lidija pradėjo mokytis pradžios mokykloje nemokėdama anglų kalbos. Klajodama prie Owens upės parašė pirmus eilėraščius, kurie gimė išklausius tėvo pasakos apie prarastą tėvynę. 1951 m. Šimkų šeima persikėlė į Geelong'ą (Viktorijos valstija) kur būrėsi lietuvių kolonija. Lidija baigė pradžios mokyklą, gimnaziją ir aukštąjį mokslą Gordono technologijos institute 1959-1961. Po vienerių metų praktikos 1962 m. Perth'o ligoninėje Vakarų Australijoje įgijo dietologės specialybę. Padirbusi metus 1963 m. persikėlė į Adelaidę, Pietų Australija. Lidija įsteigė dietologijos skyrius „Royal Adelaide Hospital“ ir vėliau „Repatriation General Hospital (RGH, Daw Park)“. Lydia Pocius įtraukta į Dr. Peter M. Last's OAM „A biography of Repatriation General Hospital (Daw Park) and a History of Repatriation General Services in South Australia“. Publikavo straipsnius savo specialybės temomis. Su mažomis pertraukomis tęsė profesinį darbą (1964-2001). Dirbo

bendrų ligų ambulatorijos ir paskirų ligų klinikose: diabetų, psichiatrijos, slaugos (hospice), aids ir kituose skyriuose, prižiūrėjo studentus ir skaitė paskaitas.

Lidija ištekėjo už Romualdo Pociaus 1966 m. Turi sūnų Liną, dukrelę Danieļę ir tris anūkus: Aidą, ir Gintą Pocius ir Mia Allegra Jarvis.

Lidija Šimkutę nuo jaunystės traukė menai. Eiliuoti pradėjo vaikystėje, mokėsi skambinti pianinu

ir šoko baletą. Lidijai sekėsi sportuoti – 1978 m. laimėjo lauko teniso bronzos medalį Pasaulio lietuvių sporto šventėje, Čikagoje (JAV). Daug metų žaidė krepšinį (buvo kapitone) sporto klube „Vytis“ Geelong'e ir Australijos lietuvių moterų rinktinėje. Buvo pakviesta į australų Viktorijos ir Vakarų Australijos valstijų krepšinio rinkines. Atsisakė dėl studijų.

1973-78 m. Lidija neakivaizdžiai tobulino lietuvių kalbą, istoriją ir tautosaką Lietuvių kalbos institute Čikagoje. 1977 m. ir 1987 m. lankė lietuvių kalbos kursus Vilniaus Universitete. Rašyti pradėjo lietuviškai. Debiutavo Metmenyse 33, 1977 m. Tik vėliau pradėjo rašyti ir angliškai. Debiutavo angliškai Aspect, Vol.5/4, 1982 m. (pirmos publikacijos Lydia Šimkus vardu).

Šiuo metu kuria lietuvių bei anglų kalbomis ir lietuviškai parašytus kūrinius verčia į anglų kalbą ir atvirkščiai.

Lietuvos rašytojų sąjungos narė (nuo 2004 m.) Pietų Australijos rašytojų centro narė (nuo 1992 m.).

J. M. Coetzee Kūrybos Centro - Adelaidės Universitete narė nuo įkūrimo 2012 m.

Lidija ŠIMKUTĖ

ŠVIESA DAINUOJA

Romui

* liquid amber medis panašus i klevą.
Pateiktas lietuviškas vertimas

*
PRO ATVIRĄ LANGĄ
Mėnulio Sonata
išklido į kambarį

mėnulis grandu klavišus

pasklido pianissimo name
ir gatvės prieblando

kėdė suklumpa
prie lempos gaubto
prieš veidrodžio duris

*
ŽINGSNIAI DVEJOJA
šviesa slenka
nemokanti plaukti
nuskęsta gelmėj

ilgas debesies klotas
virš platėjančio grindinio
liejasi crescendo
tolimų kalnų link

*
ŽIURĖDAMA
į dangų
nulupu abejones
kai oda atpažįsta
odą

*
ATSIMUŠU
į tavo šypseną

apgaubi atodūsiu
atsiprašydamas mano
Modigliani palinkusio peties
apglėbi mane akimis

susimąstę išsiskiriam
apsikabinę mintyse

einu

NUKELTA Į 9 PSL.

RANKOS DALIJASI
avokadais, šviežia duona
vynuogėmis, paslėpta saule

pro duris dvelkia vėjelis

baklažanai ir apelsinai
palangėje alsuoja
bazilikas, kalendra
vakarykštes arbata

smelkiasi Bryar'io Vita Nova *
kopia lubomis

rytmečio užplikyta kava
laukia naujos dienos
*Gavin Bryar'io kompozicija

*
VALANDOS NUTYLA
lėtai kyla žodis

blizga su laumžirgio skrydžiu
pripildo verandą
prarastu rojumi

dulkės lentynose
praryja mintis
tarp knygų viršelių

laikrodį išmuša
be mintį laiką

*
ŠVIESA DAINUOJA
aprengdama skaidrų gintarą*
auštant

paukščiai čirškia
imažizmo šakose

išsiritu iš sapno
į giesmę

ATKELTA IŠ 8 PSL.

širdies taktu
praleisdama taktą

*
Kōichiui Yakushigawa
TAVO PAUKŠČIO SKRYDĖS
iš Kyoto į Vilnių
atnešė bobų vasarą

apimti susitikimo džiaugsmo
kalbėjoms gerdami arbatą
netoli Aušros Vartų
juodos madonos
glėbyje

nutrūkstantys žodžiai

išlieka sąmonė

nukrenta užmarštin
pakyla
nusileidžia
prie Druskininkų ežero
kur Zen peteliškės
tebeseka
mūsų žingsnius.

*
MA*
Išryškina
Japonų sodų
r a m y b e

ten mąsto akmuo
paklaustas kur turi
s t o v ė t i
• Erdvė japonų kalba

*
GUMBUOTŲ ŠAKNŲ
labirinte
mangrai* perkelia potvynio
vandenį į sausą žemę

laukiniai balandžiai
ilsisi pelkėse
pasisėmę saulės

iki kito skrydžio
į nežinią

• arba mangrovės - tan-
kūs medžių ir krūmų sąžalynai
tropikų jūrų įlankose ir upių delto seklumose

Publikuota METAI 7-8, 2021
Publikuota anglų kalba ANTIPODES (žurnalas skirtas Australijos ir Naujos Zelandijos rašytojams)
Antipodes- The American Association of Australasian Literary Studies Vol. 36 No1, 2022
(Editor- Brenda Machosky; Nathaneal O'Reilly)

Kai gyvenimiškai, atbunkni nuo gyvenimo grožio. Pamiršti dėkoti. Tu sakai, kad ne, kad esi amžinai gaivus kaip ką tik ištryškęs šaltinis, bet taip nebūna. Kartais tu pradedi imituoti. Šiais laikais mes visi daugiau mažiau imituojam gyvenimą, laimę, ypač, kai rodome, kai taip įpratome rodyti ir atrodyti.

Aikčiojam ir dejuojam iš malonumo lyg tai būtų privalomoji spektaklio dalis, tačiau, žinote, kai visas spektaklis toks, tampa nuobodu, netikra. Panašu, jog socialiniai tinklai - tikras narcizų rojus ar bent jau šilta ir jauki šių savybių neršykla. Visur kameros: skrendančių nuo kalnų su spec. kostiumais iki kepančių kiaušiniene. Kas, jei būtume be kameros, ar mažiau jaustumė, ar mūsų patyrimas taptų mažiau svarbus, reikšmingas, o gal net niekinis? Tebūnie atleista, bet man visada kyla klausimai: ką ir vardan ko tai darome. Dėl savęs ar dėl pasirodymo. Ar galime jausti pilnatvę vienvietėje ar bendrame patyrimo su kitu žmogumi, kai mūsų neseka išviešinanti ir "besidalijanti" kameros akis? Dabar visi kaip gėrį skelbia „dalijimasi“. Anksčiau niekuo nesidalijau ir jaučiausi kuo puikiausiai. Klausimas, ar savęs rodyti ir eksponavimas iš viso ką nors bendra turi su dalijimusi. Gal čia tik taip gražiau, skambiau pavadiname?

Patyriau gyvenimą, kai technologijos nebuvo kasdienio gyvenimo dalis. Jokio stokes ar praradimo jausmo. Gal net priešingai. Nors saikingai norisi - ir dėl nostalgijos jausmo, ypač nuotraukos su draugais iš senų laikų ar buvusio gyvenimo prisiminimo. Žinoma, šios mintys kyla iš asmenio patyrimo ir yra tik subjektyvios būties kuklus aidas, nepretenduojantis tapti tiesa ar šiuolaikinio pasaulio apibendrinimu. Ir šiame tekste neišskirsiu verslo ar rekla-

Alma RIEBŽDAITĖ

ALERGINIS KONJUNKTYVITAS

ESĖ

mos veiksmų, laikydama juos išimtimi su mintimi, kad tai - protingi veiksmai, nes siekiantys sau naudos. Ar tie, garsiai šaukiantys, visada yra po tiesos vėliava, kuri dažniausiai nupirkta, sukombinuota. Žvelgiant filosofiniu žvilgsniu - naudos pasaulis tuščias ir beprasmiškas. Niekas nenori būti išnaudotas, net mūsų kūnas.

Pažvelkime į žmogaus būtį amžinybės akimis ir pamatysime, kokie maži yra mūsų tobuli ir treniruoti kūnai, kad prabangūs aksesuarai ir vardiniai rūbai - ne kažin ko verti, kad siekis atitikti grožio ir gyvenimo standartus veda į vis didesnę visuotinę nepasitenkinimą ir nusivylimą savimi, nes tai yra neįmanoma, tačiau, žinoma, nupirksime daugiau vaistų nuo depresijos ir nerimo. Pamiršome, kad būti ir džiaugtis mažais dalykais tyloje, vienvietėje ar su Kitu yra nuostabiausia, kas mums galėjo atsitikti, dėl to - dalinkis, nes tu esi puikus. Nežinau, kaip tai atsitinka, bet kai kurie žmonės dalijasi, rodo ir, regis, niekas jų nesuteršia, tokia skaidri yra jų matanti akis. Bet ir čia tuoj atsiranda pagunda: tuščiai dauginti ir tiražuoti save, paversti žvaigžde. Žvaigžde, kuria netikiu. Mano mintys

tikrai nėra tokios svarbios, kad kreiptum į jas dėmesį, bet mano sieloje dėl to nėra liūdna. Tu esi, net jei tavęs nėra socialiniuose tinkluose.

Tokios mintys kyla, kai tau - alerginis konjunktyvitas, o akies liga nuo milžiniško informacijos kiekio persimeta į sielą ir taip nebesinori matyti ir girdėti to vizualinio triukšmo ir raicijimosi. Vienintelis vaistas apriboti milžinišką srautą, plūstantį į tave, yra atsiritoti, sumažinti informacinį vartojimą ir išsijungti, kad sugrįžtų mažytės ramybės salelės, kurios pamažu ir vėl susijungs į žemyną. Tai tik dėl to, kad tapai silpnėję, trapesnė ir labiau pažeidžiama. Ir tu liksi viena su savo medžiu, su savo parku, kuris tau niekada nepriklausė ir nepriklausys, bet dėl to ne mažiau yra tavo. Su savo augalais, su savo žeme, kurios neturi nė aro. Su knygomis, kurių neperskaitytų yra ir liks žymiai daugiau. Su kalbomis, kurių mokaisi, bet niekada neišmoksi. Su vis palūžtančia valia ir madinga motyvacijos stoka, tada pasitelkiam disciplina. Su meile, kuri niekada neišsipildys. Su savo mirtimi. Argi tai nėra gražu? Su savo mažais kūrybiniais eksperimentais, su savo kambariu, kuris irgi nėra tavo

ir su šviesa, sklindančia pro langą, toji vienintelė, visada yra tavo. Su savo jaukiu chaosu. O kai nematai, tai pasaulį didžiąja dalimi suvoki iš garsų. Koks garsas yra šviesa?

Gyvenimas ritasi bangomis. Tas jausmas, kai po ligos išėjai į lauką. Ir dar ne į bet kokį - o į sprogstančio pavasario kosmosą, švelnų ir galiną vyksmą, gal ne veltui pavadintą „sprogimu“, o ir mokslininkai sako, kad visata prasidėjo nuo Didžiojo sprogo. Taip išsijungti, kad yra kuriantis ir naikinantis sprogo, dar būna šventiniai sprogo, irgi turintys tendenciją pasibaigti nelaimėmis. O, seniai matyti Rietavo parko medžiai ir draugas kikielis tarp medžio šakų, būkit pasveikinti! Kas kartą įsitikinu - gamtoje nėra jokio streso, jį sukuria mūsų protas. Nueinu iki Jūros upės, kuri nuneša Visa.

Ar pastebėjote? Gamta yra piktas rojus, mėgstantis estetiką. Gamtoje beveik nėra mirties, ji gracingai ir elegantiškai pašalina mirtį lyg rojus teatre turėtų būti kažkas, kas lieka nematoma žiūrovo akims. Čia niekada nesimėto lavonai. Išvysi retenybę. Ir tai dažniausiai - po žmogaus sukeltų katastrofų. Atrodo, kad gamtoje

viskas gyvena amžinai. Žvirbliai nesiindividualizuoja, todėl gali pagalvoti, kad gyvena amžinai. Gamtoje svarbus yra tik žmogus, todėl mes ir statome mirusiųjų miestus. Kas, jei vietų galingų cemento luitų pasodintume po medį, kurio pavėsy galėtų sėsti gyvieji ir pasikalbėti atokvėpio minutę? Žmogus - Visatos centras, tačiau piktas rojus vis tiek laimės. Persisotinė, imame kliedėti apie gamtos žiaurumą, tačiau kiek žmogus paprasta savo mirtingojo akimi gali to pastebėti. Mirtį gamtoje mes labiau išprotaujame, bet ji realiai kone nematoma. Visą laiką siautėja gyvybė, o jei kas ir liudija mirtį - tai labiausiai metų laikai. Mirtį ir prisikėlimą.

Paslaptis! Staiga suprantu, kad turiu maksimaliai apriboti savo būtį. Nuo ko? Nuo socialinių tinklų. Ten, kur daug informacijos, ten nėra kūrybos. Turi maksimaliai susikoncentruoti ir likti tik su tuo, kas supa tave, su savo vienviete arba Kitu, kitais žmonėmis, jeigu jie yra tavo gyvenime. Ir maksimaliai jausti. Kai dingsta informacija, pradedi jausti, išgyventi į daiktus, reiškinius, idėjas. Daiktai irgi nekelia streso. Kam tau žinoti, ką veikia pažįstamas bendrabučio gyventojas iš jaunystės laikų, su kuriuo tu net nebendravai. Todėl ir sakau, reikia minimizuoti gyvenimą, kad jis išdidėtų, imtų alsuoti pilnatvę. Informaciją galima pavadinti dvasios melioravimo įrankiu. Kam tau reikalinga žiūrėti į nepažįstamą gražuolę iš Amerikos? Sokių mokytoją Olegą? Kam žiūrėti tuos tūkstančius receptų ir gudrybių, kurių niekada nepanaudos? Netgi - kam tau žiūrėti į pažįstamą, stovinčią su savo vyru ant jūros kranto? Kam tau apsikrauti šita informacija? Informacija, kuri niekada ir jokiais laikais tokiu kiekiu nepasiekė žmogaus. Kam tau tie tatuiruočių rite-

riai, kaišiojantys savo dvišakus liežuvius? Gėjų porėlė iš Australijos, užsiimanti nekilnojamojo turto prekyba ir gyvenanti žvaigždžių gyvenimą. Kam tau žiedais apsikarsčiusi moteris, Barbės prototipas realybėje? Siuvėjas Merlinas, laikantis save dizaineriu? Bet kodėl jie taip kiša save į ekraną, taip agresyviai ir be perstojo bruka - iš kur tiek jėgų? Kam tau visos tos kelionės, maistas, tvaizdai? Kam tau tie tūkstančiai išmintingų žodžių, kurie niekada netaps daigais. Niekam. Praktikuok ir bus lengviau. Turi atsijungti, kad sugrįžtum. Prie kelių tave supančių daiktų ir tos vienintelės gerai pažįstamos ir sąmonę įaugusios pagrindinės parko promėnados. Turėti dar keletą vietelių, kur galėtum sugrįžti į savo žemę. Ten, kur versmės. Švelnios, dziugios, skausmingos, šaltos, kerinčios.

Praktikuok, bet taip sunku. Rankos, įpratusios automatiškai paimti telefoną ir rankas beveik kaip kūnas kvėpuoti. Bet šitos mintys padeda suvokti realybę, kad tai - niekam. Išjungti mobiliuosius ryšius, kurie tave persekioja visur, net miške. Tapant pririekia muzikos. Kaip aš gyvenau anksčiau? Muzikos buvo, bet ne per daugiausia. Radijas. Tėvas turėjo juostinį magnetofoną, vėliau kasetinį. Studijų metais barake klausėmės Led Zeppelin'ų per patefoną, kuri turėjo atsivežusi bendrakursė. Ir muzika buvo įvykis. Turiu perkonstruoti savo būtį. Įjungusi mobiliuosius duomenis ir „bluetooth'ą“ ruošiuosi mašinoje klausyti F.R. David „Words don't come easy“, ir mintis - argi tai nėra šiukšlė? Išjungiu nė kuo nekaltą dainą. Persmelkia negera nuojauta - nejaugi man prasidejo ir ausų alerginis konjunktyvitas?

Daugiau niekada nenauduosiu pigių veido kaukių.

Otilija JUOZAPAITIENĖ

Žinia apie alpinistę Vandą Rutkevič keliauja po Lietuvą!

Apie šį įvykį galima būtų parašyti, kad tai XXI a. II deš. „Plungės atradimas“. Nieko naujo neįvyko, tik tiek, kad plungiškiai, o ir visa Lietuva sužinojo apie tai, ką mūsų kaimynai lenkai, o ir visas pasaulis žinojo jau nuo 1978 m., kai pirmoji europietė alpinistė užkopė į Everestą. Ši europietė buvo žemaitė iš Plungės.

TĘSINYS. PRADŽIA NR. 4 (872)

Vanda Halina Blaškevičiūtė (vėliau pagal vyrą Rutkevič) gimė Plungėje, savo senelių Jono ir Barburos Petkūnų namuose. Jų namas stovėjo ant kalvos, šalia Plungės parko prie Babrungo upės slėnio. Vandos senelis J. Petkūnas 1924 m. nusipirko ten stovintį medinį namą kartu su sklypu Babrungo upės pakrantėje iš V. Michailovskio. Šis namas pastatytas 1869 m. Prieš Pirmąjį pasaulinį karą kunigaikštieniui išvykus į Lenkiją, J. Petkūnas buvo paskirtas jos patikėtiniu: tvarkė turta, saugojo baldus, muzikantų kostiumus, kurie tvarkingai kabojo Petkūnų spintoje. Vandos senelis Jonas buvo labai sąžiningas, labai gerbiamas vietos gyventojų. Jis, buvęs Mykolo Oginskio orkestro muzikantas, be abejo, labai gerai mokėjo groti, dažnai skambindavo M. Oginskienės jam padovanotu pianinu. Vandos močiutė Barbora Petkūnienė buvo puiki šeimininkė, skaniai ruošdavo valgi, kalbėjo žemaitiškai.

Petkūnų žentas Zbignevas Blaškevičius buvo lenkas, inžinierius. Jis baigė Lvovo politechnikos instituto Mecha-

Ten, kur dabar yra Babruno slėnis anksčiau buvo Petkūno pieva. Tolumoje matosi J. Petkūno namas, kuriame gimė Vanda.

Nuotr. iš E. Murauskienės šeimos archyvo.

kos fakultetą. Specialybė – sanitariniai įrenginiai ir kanalizacija, mašinų matavimai bei prietaisų konstravimas. Gyventi į Lietuvą Zbignevas atvyko 1939 m. sovietams okupavus Lucką (Lenkija), kuriame jis dirbo. Su Petkūnų dukra Marija susipažino Kaune, ten susituokė ir gyveno apie metus. Zbignevas dirbo „Pramprojekte“, o Marija Pažaislio centre archyve. 1941 m. prasidėjus karui, Kaune tapo nesaugu gyventi ne tik žydams, todėl Marija su Zbignevu ir ka-

Žinias surašė: *J. J. J. J.* No. 140

1. Pakriktytojo vardas ir pavardė:	Vanda-Halina Blaškevičiūtė
2. Kada krikštytas:	28-5-1944.
3. Kame krikštytas:	Plungė
4. Kas krikštijo:	Pulakys (Purys)
5. Ar visomis sakramento apeigomis:	Visomis
6. Kada krikštijamasai gimė:	H. 1943 m.
7. Kur gimė:	Plungė m. D. Geras 28.
8. Ar iš teisėtos moterystės, ar ne:	Teisėtas
9. Kūdikių tėvo vardas ir pavardė, palyminti šieno jis sūnus, kokios laisvės ir kokio amliu:	Zbignevas (H. 1943 m. 28 d.)
10. Kūdikių motinos vardas ir pavardė, laisvė ir amliu:	Marija Petkūnaitė 34 m.
11. Kuo gimdytojai užsima ir kur prisirašė:	Užsimeis ir mokytoja
12. Krikšto tėvai:	Boleslavs Kudavinskis ir Vanda

Žinias padavė: *Praskevičius, J. J. J. J.*
Žinias surašė: *Pul. Purys*

Vandos krikšto metrika.

Iš E. Murauskienės šeimos archyvo.

tik gimusiu pirmagimiu Jureku persikėlė gyventi į Plungę pas Marijos tėvus Petkūnus.

Zbignevas apsigyveno Plungėje, kurį laiką, dirbo projektuotoju Šiauliuose, projektavimo firmos „Statiba“ filiale Centrinio sildymo, vandentiekio ir kanalizacijos skyriuje. Beje, Plungė Zbigneviui nebuvo naujiena. Į šį miestą jis buvo atvykęs ir anksčiau – įrengti vėdinimo sistemą „Linų audinių“ fabrikui. Tačiau tada dar Marijos Petkūnaitės nepažinojo. O 1944 m. sovietams okupavus Lietuvą jis vėl pradėjo dirbti „Linų audinių“ fabrike įmonės vyriausiuoju mechaniku. Šiame fabrike kasininku tuomet įsidarbino ir Vandos senelis.

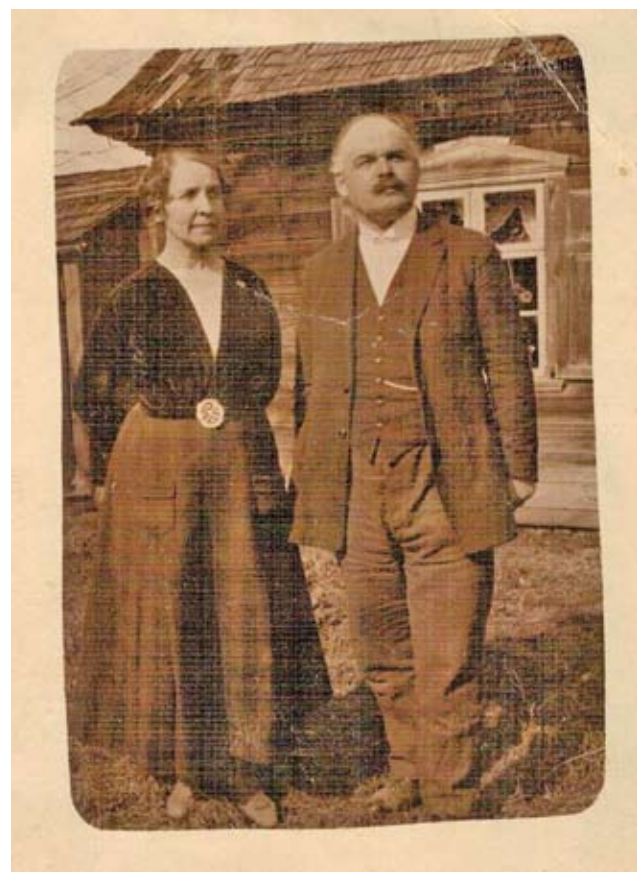
Vandos mama Marija su senele Barbora prie pianino savo namuose Plungėje (dabar šis pianinas Žemaičių dailės muziejuje).

Nuotr. iš E. Murauskienės šeimos archyvo.

Šiame name gimė Vanda Blaškevičiūtė. Pirmas iš kairės J. Petkūnas.

Nuotr. iš E. Murauskienės šeimos archyvo.

Vandos bočiai Barbora ir Jonas Petkūnai, 1925 m.

Nuotr. iš E. Murauskienės šeimos archyvo.

Zbignevas gerai mokėjo vokiečių, rusų, lenkų ir lietuvių kalbas. Jis ne tik gerai kalbėjo lietuviškai, bet ir rašė be klaidų. Dabar sunku patikrinti, bet galimai turėjo Lietuvos pilietybę. Jis buvo labai atletiškas, mėgo gimnastiką, plaukimą, treniravosi dziudo, laisvalaikio mėgo darbuotis uošvio sode.

Petkūnų dukra Marija Kaune, Vytauto Didžiojo universitete studijavo istoriją. Universiteto nebaigė, nes neišlaikė egzaminų. Ji buvo apsišvietusi ir rafinuota moteris. Marija gražiai skambino pianinu, daug skaitė, domėjosi rytų filosofija ir kultūra, joga, mokėjo skaityti hieroglifus. Domėjosi Nikolajaus Rericho kūryba ir jo žmonos raštais, skaitė knygas apie Himalajus, Marijos

Rudzinskaitės-Arcimavičienės knygas apie Egiptą, Jogailaičius ir kt. Be to, M. Petkūnaitei patiko ir banketų pasaulis, geros manieros, stalo žaidimai, rafinuoti pokalbiai, prašmatnūs drabužiai, gražios šukuosenos. Marija Plungėje gyvendama nedirbo jokio profesinio darbo. Ji rūpinosi šeima, vaikais, mėgo priiminti svečius.

Vanda, antrasis Blaškevičių vaikas, gimė 1943 m. vasario 4 d. Pakrikštyta – 1944 m. gegužės 28 d. Plungės Šv. Jono Krikštytojo bažnyčioje. Krikštijo kunigas Povilas Pukys. Ši data ir lietuviška pavardė Vanda Halina Blaškevičiūtė buvo įrašyta jos metrikose. Ten taip pat parašyta, kad tėvas Zbignevas Blaškevičius, gy-

NUKELTA Į 11 PSL.

ATKELTA IŠ 10 PSL.

vena Dariaus ir Girėno g. 23. Motinos draugė Vanda Beresnevičienė buvo mergaitės krikšto mama, kurios garbei mergaitė gavo Vandos vardą.

Petkūnai ir Blaškevičiai tarpusavyje kalbėjosi lietuviškai, tačiau kalbos mokino lenkų kalbos tam, kad jie nesuprastų apie ką kalbasi suaugusieji ir niekam, netyčia ko nors nepapasakotų. Pokario metais Petkūnų šeima turėjo paslapčių apie kurias net patys bijojo garsiai kalbėtis.

Pasak Vandos pusseserės Eugenijos Murauskienės, Vanda, būdama tik trejų metų, jau turėjo išskirtinį savo charakterį, nesileido imama ant rankų, norėjo jaustis didelė ir neįmanoma jos būdavo kažkuo įtikinti. Šeimoje jau tada sakydavo, kad Vanda kaip jos motina ir senelė užsispyrusi kaip žemaitė.

Blaškevičių šeima Plungėje gyveno penkis metus, o Vanda tris. 1946 m. prasidėjus pokario represijoms Blaškevičiai, manydami, kad Lenkijoje jiems bus saugiau, traukiniu išvyko į Vandos tėvo Zbignevo gimtinę – Viselivką Lancute (Lenkija) ir apsigyveno pas kitus senelius. Ten gimė jaunesnioji Vandos sesuo Janina. Maždaug po metų Blaškevičiai persikrausto jau į savo namus Vroclave. Ten praeina Vandos vaikystė ir jaunystė. Pirmieji žygiai į kalnus Sobotkoje (Lenkija), kad ir neaukštus, bet kartu su tėvu. Tėvo pamokos kaip kopti, ką turėti kuprinėje, kaip užkurti laužą, išsivirti arbatos. Dar po poros metų šeimą ištiko didžiulė nelaimė – žaisdamas su sprogmenimis, rastais parke, žuvo vyresnysis Blaškevičių sūnus Jurekas. Šeima labai skaudžiai išgyveno berniuko mirtį. Vėliau gimė dar vienas brolis Michalas. Mokyklą Vanda pradėjo lankyti šešerių metų ir iškart pateko į antrą klasę. Ji buvo

Vandos mama M. Petkūnaitė.

Nuotr. iš E. Murauskienės šeimos archyvo.

gabi mergaitė, mokslas sekėsi labai gerai, ypač matematika. Bet labiausiai mėgo kūno kultūros pamokas: stumti rutulį, mėtyti diska, svaityti ietį, šokinėti į aukštį, jodinėti ir kt. Pasakojama, kad eidama į mokyklą pakeičiui nepraeidavo nei pro vieną žibintą, prieš tai į jį neilipus. Vėliau šis jos pomėgis peraugo į norą pasiekti aukščiausias pasaulio viršukalnes.

1955 m. baigusi pagrindinę mokyklą, toliau mokėsi Licėjuje. Čia ji puikiai atstovavo mokyklai įvairiose sporto varžybose. Ir visose sporto rungtyse ji stengėsi pasiekti pačius geriausius rezultatus, visada būti pirma. Sporto šakų treneriai tarpusavyje ginčydavosi ir jos nepasidalindavo. Kai ji šokinėdavo į toli, tuomet treneris sakydavo, kad ji turėtų būti šuolininkė į toli, o kai mėtydavo diska, sakydavo, kad būtų disko metikė ir t. t.

1957 m. Vanda įstojo į skautų organizaciją. Čia ji išmoko daug svarbių dalykų, kurių vėliau prireikė kopiant į kalnus: kaip įkurti laužą miške,

kaip naudotis suomišku peiliu ir kaip katiliuke išsivirti košės. Įsisavino skautiškus gebėjimus, o per atostogas stovyklose tobulino praktinius įgūdžius.

Išlaikiusi brandos egzaminus licėjuje Vanda įstojo į Vroclavo politechnikos instituto ryšių fakultetą. Čia besimokydama, pradėjo žaisti tinklinio komandoje, lankė lengvosios atletikos treniruotes. O 1961 m. Lenkijos aukštųjų mokyklų klubų pirmenybėse užėmė pirmąją vietą rutulio stūmime.

1961 m. Vanda susipažino su alpinistu Bogdanu Jankovskiu, nuo kurio prasidėjo jos laipiojimai po Tatus, alpinistės ir himalajistės karjera. Ji kartu su B. Jankovskiu pirmą sykį važiuoja į uolas Gury Sokolie, esančias Rudavy Jankovskie kalnyne ir ten patiria pirmąjį nelengvą iššūkį. Vėliau iššūkių gausėja laipiojant po Tatus, Alpes, Himalajus...

1964 m. Vanda, baigdama studijas ir rengdama savo diplominį darbą Ryšių fakultete, išdarbi-

na Vroclavo Energetinių sistemų automatikos institute, kuriame paskui ir pasiliko. Dirbdama rengė magistro darbą apie magnetinių šerdžių atmintį, o po magistrantūros toliau dirbo „atminties“ srityje. Kolegėms ji atrodė keistokai: į darbą eina su akmenų prikrauta kuprine, nes treniruoja raumenis, namie miega palėpėje miegmaišyje ugdydama atsparumą žemoms temperatūroms, vaikšto sloguodama, bet neima nedarbingumo, nes nori įrodyti sau, kad gali įveikti ligą. Po darbo bėgioja, o savaitgaliais važiuoja į kalnus. Buvo akivaizdu, kad Vanda nori tapti geriausia alpiniste.

1967 m. su komanda buvo atvykusi į tinklinio varžybas Vilniuje. Ten susitiko ir su teta Janina, pussesere Eugenija. Vanda puikiai

ŠI BIOGRAFIJA – LENKIOJE TAPO BESTSELERIU

Ši biografinė knyga tai aukštos meninės vertės kūrinys. Rašytoja A. Kamińska su detektyvo užsidegimu ir reporteriška aistra atskleidžia vis naujas netikėtas alpinistės kelionių po kalnus paslaptis, net ir tas, kurių niekas anksčiau nežinojo. Tai knyga, kurią rašant autorei teko dirbti archyvuose, ieškoti sunkiai atrandamų dokumentų, susitikti su paprastais žmonėmis ir su asmenybėmis iš alpinistų aplinkos bei viso pasaulio, kuriuos likimas suvedė su alpinistų vadinama „kalnų legenda“ – V. Rutkevič. Tai knyga apie stipraus charakterio, jėgos ir žemaitiško užsispyrimo

jos draugų fotografijos kopiant į aukščiausias viršukalnes iš 19 privačių kolekcijų ir penkių Lenkijos muziejų. Ši biografinė knyga niekada nepasens, nes joje užfiksuotas sportinis paveldas – iš Plungės kilusios moters aukščiausi sportiniai pasiekimai, įeinantys į pasaulio alpinizmo istoriją.

Ši biografija parašyta jaunos ir labai talentingos rašytojos, skaitoma kaip įdomiausias romanas ar net detektyvas, nors joje viskas tikra, viskas paremta dokumentais ir žmonių prisiminimais. Lenkijoje ši knyga tapo bestseleriu – išparduota 100 tūkst. egzempliorių. Lietuvoje knygos tiražas tik 500 egz. Plungės viešoji biblioteka knygą išleido ne komerciniais tikslais. Jos negalima nusipirkti. Knyga nemokamai

Gėlynai ant Vandos gimtojo namo pamatų, 2023 m.

K. Vaitkaus nuotr.

Prie išlikusių Vandos gimtojo namo pamatų Vandos pusseserė E. Murauskienė (sėdi vežimėlyje) pasakoja prisiminimus. Plungė, 2023 rugsėjo 9 d.

K. Vaitkaus nuotr.

Iš bažnyčios į buvusių Petkūnų sodybą, 2023 rugsėjo 9 d.

K. Vaitkaus nuotr.

žaidžia instituto komandoje tinklinį, yra labai gera komandos puolėja. Tačiau dažnos kelionės į kalnus trukdo šiai sporto šakai. Vanda supranta, kad turi pasirinkti tinklinį arba alpinizmą. Pasirenka alpinizmą, draugei paaiškindama, kad labiau mėgsta buvimą gamtoje, o žurnalistei, kad „išsimylėjo kalnus“. O norintiems sužinoti kaip jai sekėsi tapti legendine alpiniste, trumpai papasakoti nepavyks, teks patiems perskaityti šią knygą.

alpinistės ypatingą gyvenimą dėl jos nenumaldomos aistros kopti į aukščiausias viršukalnes. Knygoje vaizdingai aprašytas Kaunas ir Plungės miestas Antrojo pasaulinio karo metu, pokaris, Vandos senelių, tėvų ir jos pačios gyvenimo laikotarpis Plungėje.

Knyga gausiai iliustruota ypač vertingomis fotografijomis: Plungės vaizdai ir žmonės karo ir pokario metais, nuotraukos iš jos gyvenimo Lenkijoje, nuotraukos iš jos viešnagės Lietuvoje 1988 m., alpinistės ir

išdalinta visoms Lietuvos viešosioms bibliotekoms, VU bibliotekai, kai kuriems muziejams. Daug knygų padovanota rėmėjams. Mažiausiai knygų gavo švietimo įstaigų bibliotekos, tačiau jei kreipsis į Plungės viešąją biblioteką dar galės gauti. Taigi, kviečiame eiti į bibliotekas ir jose ieškoti A. Kamińskos knygos apie „kalnų legendą“ Vanda Rutkevič.

BUS DAUGIAU.

Plungės skautams jau vasara

Nes gegužės 18-19 dienomis renginiu „Parykem (skautėšks meniu)“ atidarytas vasaros sezonas. Vasarą paskelbėm naudingai, triukšmingai, įvairiai, smagiai ir, žinoma, sočiai (kaip rodo renginio pavadinimas). Ir gausiai, nes nors užsiregistravusių į renginį buvo apie pusšimtis, su visais svečiais ir vos ne visą dieną užsibuvusiais tėveliais viršijome ir šešias dešimtis.

Po stovyklėlės „Parykem“ atidarymo. Ir mes čia dar ne visi.

Pradėjome renginį, kaip įprasta, nuo rikiuotės, per kurią praturtėjome dviem naujais vilkais – Vincu ir Adrijum. O po rikiuotės laukė tiek mažųjų, tiek vyresnių pamėgtas gyvūnų žaidimas, kurį išmokome iš brolio sk. v. Antano Saulaičio. Hip valio sumanytojui. Ir sesėms Deimantei ir Gitai, vadovavusioms šiai įtraukiančiai „medžioklei“.

Prisilakstę ir praalkę prarijome pietus ir mažieji leidosi pramogauti (čiuožinėti lynais), o vyresnieji griebėsi gerųjų darbelių. Vėliau, kad

būtų išlaikytas teisingumas, apsikeitėme veiklomis.

Po aktyvių veiklų sesė Barbora ir brolis Vilius V., pravedė sesės Emilijos paruoštą protmūšį apie skautų istoriją bei tradicijas. Nugalėjo keivrtioji komanda, vadovaujama brolio Deivido.

Prieš vakarienę lauką pagrindinė renginio dalis – įvairių patiekalų gaminimas ant laužo. Šiam tikslui susibūrė net keturios virtuvės komandos. Barbaros grupelė minkė ir kepė gardžius paplotėlius ant įkaitinto plokščio akmens. Sesių

Skautuose vyresni globoja jaunesnius. Herkus mokosi iš Emilijos.

Kokia stovyklėlė be pramogų.

Vakaro laužo vedėjai darbui pasiruošę.

Praturtėjome dviem vilkais - broliais Adrijum ir Vincu. Gerojo darbo mazgą riša brolis Vincentas.

Gretos ir Gustės bei brolio Ugniaus virėjų gildija ėmėsi čili sriubos gamybos. Sesės Kristinos šefų komanda ruošė desertus – pyragus apelsinuose, šokoladinius bananus ir apelsininius paplotėlius. O brolių Viliaus R. ir Vincento virtuvės meistrai ryžosi churų iššūkiui. Pora valandų pralėkė nepastebimai, o rezultatai pranoko lūkesčius – visų patiekalai buvo neapšakomai gardūs. Tad po tikrosios skautiškos virtuvės guru degustacijos išsidalijome kepiniais ir viralus bei gardžiai ir draugiškai viską sušlamstėme. Įtariame, kad patiekalų skonį pagerino ir artėjantis vakarienės laikas, nes geriausias prieškonis yra alkis.

Žinoma, visi pačių pasigaminti gardumynai nė iš tolo neprilygo skautiškos virtuvės patiekalams, kuriuos vakarienei paruošė Inga, Aušra, Jurga ir Beatričė. Toli mums iki jų, vien žagarėliai ko verti.

Beje, spēkit, kokia buvo vakaro laužo tema? Ogi – PARYKEM. Ir dirigavo jam sultonas Vincentas ir jo tarnai Vilius R., Dovydas, Deividas, Agnė ir Barbora. O skiltys bandė atverti apsirijėliui valdovui akis, kaip svarbu sveikai maitintis ir kuo daugiau judėti. Gaila tik, kad susikaupeš lietutis sutrukdė įsijausti į tragišką sultono „gyvenimo pabaigą“.

O tada mažieji ir pavargusieji susibūrė žiūrėti filmo, o romantikai patraukė į naktinį pasivaikščiojimą. Aplankėme seną nebegyvenamą sodybą, pasvarstėme, kokie žmonės ištuštėjusiuose namuose galėjo gyventi. Sustojome ir prie kryžiaus, skirto partizanams Greimui ir Rūpeikai, žuvusiems 1949 m. gegužės 21 dieną (taigi, prieš 75 metus), atminti. Uždegėme žvakelės, kurių net pakilęs vėjas nepajėgė užpušti.

Tuo metu vyšnios ir kandidatai kažkur paslaptinai dingo ir grįžo net vėliau už besigrožinčius mėnesienos taku ir rūku virš pievų...

Tada išaušo rytas. Ir, kol visi valgė, vadovai pilku kaklaraiščiu papuošė sesę Viktoriją. O per rytinę rikiuotę geltonai sušvito sesė Martyna. Žodžiu, turtėjim ir gausėjim.

Nors rikiuotėje sesių šūkis buvo apie nenorą namo, o brolių – apie nepririjimą, teko tvarkytis ir ruoštis namo.

Tikėkimės, kad vasara bus tokia pat dosni ir įvairi, kaip jos atidarymas.

**Lietuvos skautijos
Plungės Godingos
tunto inf.**

Specialiojo ugdymo centro aktorių gastrolės Panevėžyje

Gegužės 14 dieną Plungės specialiojo ugdymo centro teatro būrelis jau antrus metus iš eilės atstovavo ne tik centrai, bet ir mūsų miestui tarptautiniame XXVI neįgaliųjų teatro festivalyje „Širdys vilčiai plaka“ Panevėžyje pernai jiems dovanojome „Žiogą stiklinėje“.

Po spektaklio „Velnė veselė“ premjeros.

Renginį organizuoja Panevėžio „Šviesos“ ugdymo centro darbuotojai. Jų dėka ir šiemet turėjome progą ižengti į Panevėžio muzikinio teatro sceną. Ir ne šiaip po ją pavaikštinėjome, o išikūnijome į spektaklio pagal lietuvių liaudies pasakas ir sakmes „Velnė veselė“ personažus. Šiemet mūsų kolektyvas – 15 vaikų ir jaunuolių ir vadovė. Taip pat talkina šokių mokytoja Loreta Vaitkutė.

Pasirodymas Panevėžyje pavyko. Žiūrovus pradžiuginome įtemptu siužetu, kuriame netrūksta intrigu, išbandymų, neatsargių pažadų ir netikėtų sprendimų. Žinoma, yra ir meilės, ir pavydo, ir grėsmių. Bet viskas baigiasi laimingai. Ne mažiau atėjusieji į spektaklį džiaugėsi žemaičių tarme ir stebėjosi, kaip jauniems aktoriams pavyko išmokyti ilgus tekstus. O vaikai žino, kad, norint ko nors pasiekti, reikia dviejų dalykų – noro ir darbo. O tada ateina ir pasitikėjimas savo jėgomis, ir sėkmė.

Į Panevėžį važiuavome ne tik savęs parodyti, bet ir pažiūrėti kitų. Per festivalio pusdienį pamatėme šeiminkų – „Šviesos“ teatro trupės spektaklį „Pradžia“, išpūdingai atskleidžiantį, kaip kūrėsi pasaulis. Taip pat – labai estetišką

Kėdainių „Spindulio“ mokyklos muzikinę pasaką „Coliukė“. O mūsų ritmo spektaklio „Penki Argentinos ūkininkai“ aktoriai atkeliavo net iš Latvijos – Rygos 5-osios pradinės mokyklos. Muzikos netrūko ir Panevėžio specialiosios mokyklos-daugiafunkcio centro teatro trupės „Vaivorykštė“ papasakojo „Istorijoje palėpėje“. Tauragės r. Skaudvilės ugdymo ir vaiko gerovės centro muzikinis teatras suvaidino „Batuotą katina“, o festivalį užbaigė Kauno šv. Roko mokyklos trupė „Teatro abėcėlė“ teatralizuotas pamąstymas „Miškas – mūsų namai, saugokime jį!“.

Pasibaigus festivaliui, neskubėjome namo – apsilankėme Panevėžio apskrities Gabrielės Petkevičaitės-Bitės viešosios bibliotekos Vaikų ir jaunimo kultūrinės edukacijos skyriuje ir, pasiskirstę į tris komandas, sudalyvavome edukacijoje „MIRKT detektyvai pasakose“. Išanalizavę tris pasakas („Raudonkepuraitė“, „Dangus griūva“, „Varna ir sūris“), sužinojome, kad jose yra akivaizdžių nusikaltimų. Tad ieškojome nukentėjusiųjų, įtariamųjų, aiškinomės motyvus, aplinkybes bei pasekmes. Žodžiu, buvo ir smagu, ir įdomu.

Primenu, kad tai buvo

jau ketvirtasis jaunujų aktorių pasirodymas scenoje su spektakliu „Velnė veselė“. Prieš tai kovo pabaigoje Teatro dienos proga pasaką dovanojome centro bendruomenei. Balandį vyko į Šateikių kultūros centrą, o gegužės pradžioje „Velnė veselė“ atšokome Plungės technologijų ir verslo mokyklos scenoje.

Jei viskas klostysis sėkmingai, iki mokslo metų pabaigos dar esame numatę du pasirodymus.

Kristina Pilitauskienė
Plungės specialiojo ugdymo centro teatro būrelio vadovė

Pasirodymų Panevėžyje ir Plungėje akimirkos.

Plungės technologijų ir verslo mokykloje.

Reginos Daugnorienės meilė akvarelei pradžioje buvo tarsi meilės iš pirmo žvilgsnio – visai netikėta ir vienpusė

Gausiame būryje menininkės Reginos Daugnorienės artimųjų ir bičiulių, drauge su bibliotekos bei kitais Plungės bendruomenės nariais, atidarėme šios puikios, iš Plungės kilusios autorės akvarelės darbų parodą!

Reginos Daugnorienės ir jos meilės akvarelei istorija prasidėjo prieš šešerius metus. Uždariusi šeimos verslo duris ir perleidusi jį antrajai kartai, Regina

Audronės Petreikės nuotr.

Parodos atidarymo akimirkos.

ėmėsi širdžiai mielo užsiėmimo. Nuo pat mažumės ji jautėsi meniška, užsiėmė siuvimu, dalyvaudavo įvairiose parodose. Juokaudama autorė sako, jog akvarelė ją ištiko taip, kaip žmonės ištinka meilė iš pirmo žvilgsnio - visai netikėtai.

Pradžioje ta meilė, tiesa, buvo vienpusė, mat akvarelės menas tikrai įnoringas, tačiau užsispyrusi žemaitė nepasidavė ir pamažu, savarankiškai, tačiau su dideliu noru ir iš visos širdies ji vis mokėsi ir tobulėjo. Regina Daugnorienė lankė akvarelės studijas, važinėjo po įvairiausius mokymus ir plenerus su aukščiausio lygio akvarelės menininkais, mokėsi naujų technikų bei taip turtino savo gyvenimą ir dvasinį pasaulį. Tai tapo jos saviraiškos forma ir gyvenimo būdu.

R. Daugnorienė gimė ir užaugo Plungės mieste, tad šią parodą su didele meile ir džiaugsmu dovanoja Plungės bendruomenei, bibliotekai bei čia ateinančioms lankytojams.

Iki pat gegužės 31 dienos parodą bus galima apžiūrėti Plungės viešosios bibliotekos bokšto parodų salėje.

PROJEKTĄ FINANSUOJA: Lietuvos kultūros taryba, Plungės rajono savivaldybė, Šiaulių bankas.

PROJEKTO ORGANIZATORIUS - Plungės rajono savivaldybės viešoji biblioteka.

Plungės viešosios bibliotekos inf.

Naujos knygos bibliotekoje

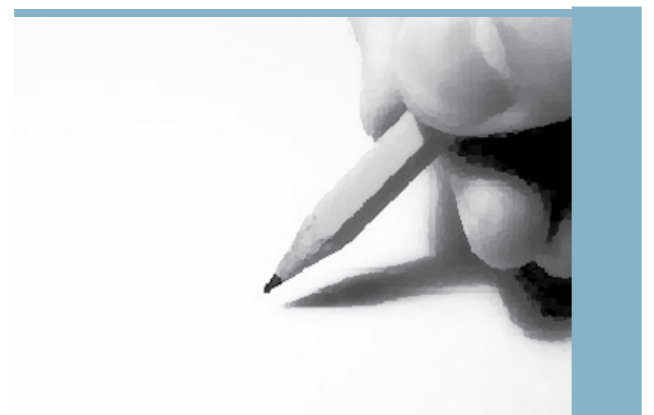
Nejaugi manėte, kad savaitgaliui paliksime Jus be naujų knygų? Pasiūlyti kai ką naujo tikrai turime! Dalinamės keletu leidinių, ką tik pasiekusių mūsų biblioteką-laikrodinę. Romaną, mokslinės literatūros knygą, detektyvą? Ką rinksitės šiandien? Užsikite, laukiame, o ateidami pasigrožėkite mūsų puikiaja magnolija kieme.

Plungės viešosios bibliotekos inf.

Fotoklubo „Žybt“ narės
Emilijos Mušinskienės
fotografijų paroda,
skirta Mamai

Gegužės 6 -
gegužės 31 d.
Plungės viešosios
bibliotekos-
laikrodinės
skaitykloje
Parko g. 7

„Apie gyvenimą imame mąstyti veikimo, bet ne būties prasme. Manome, kad kai nieko neveikiame, gaištame laiką. Bet tai netiesa. Laikas visų pirma mums skirtas būti. Kaip būti? Gyventi, būti taikiems, džiaugsmingiems, mylintiems. Štai ko pasauliui labiausiai reikia“ (Thich Nhat Hanh).

***

„Labai svarbu išeiti vienam, pasėdėti po medžiu – ne su knyga, ne su bendražygiu, bet vienam – ir stebėti lapo kritimą, girdėti vandens teškenimą, žvejų dainą, stebėti paukščio skrydį ir savo mintis, kaip jos vaikosi viena kitą jūsų proto erdvėje. Jei sugebėsite pabūti vienas ir stebėti šiuos dalykus, atrasite nepaprastus turtus, kurių jokia valdžia negali apmokestinti, jokia agentūra negali paveržti ir kurie niekada nepraras vertės“ (Jiddu Krišnamurti).

***

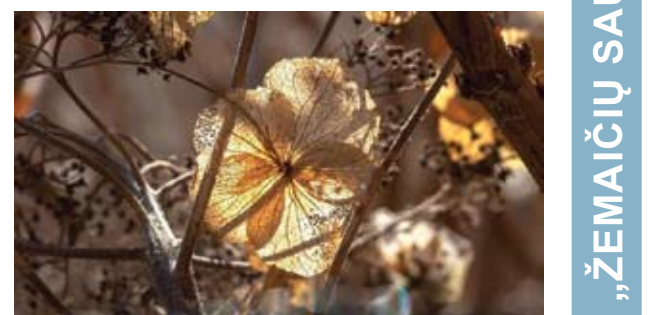
„...Pasirodo, gyventi visa jėga – ne leisti į keliones, pasiekti, išgyti. Daryti, daryti, daryti. Galėti, turėti...“

Galima užsidaryti. Rašyti, skaityti, gerti arbatą – ir gyventi visa jėga.

Tyliai, ramiai. Visa jėga. Gyventi...“ (Maria Farisa).

Iš ispanų kalbos vertė Genutė Matevičiūtė

Ilustracija iš soc. tinklų

DAILIUOJI *Literatūra*

Anglickis Stasīs (žemaitė sakītom – Stasīs) – žemaitiu rašītuojū vedlīs. Pats rašė žemaitėškā – ė kėtus vadėna i talka. Redagava antuoluogėjė „Žemaičiai“ (Kauns, 1938 m.).

Če ėr spausdėnamis Anglickė eilieraštė ėš tuos knīngas. Rašība – dabartėnė, valog Gėrdėnė Aleksa ė Pabriežas Jūzapa ėšgoldītu taisīkliu. Dabā gimtāsis poeta Bernuotaus – Plungės rajuonė, no – artiau Telšiū. Anuo tarmie artėmesnė dounėninkams telšėškems – rėk ton ėšlaikītė. No kelis žuodius torem

Anglickė puortrets knīnguo „Žemaičiai“.

būtėniausė sokeistė. Jug „ontis“ žemaitiu – „pilė“...

TRUOBALĖ PRI OPĖS

Vies truobalė čioprīna pašiausė.
Sens eso, kap latuožis, nudrėbės par kuota.
Metu peilė lig kraujė nugronđė pakauši
Ož skuolas ėr ož dounas pasenosė plota.

Jauno būdams aš pats ton truobalė pri opės
Sokėrtau ėš velniunėšku ronstu.
Po dėrvuonus aš akminis rausčiau kap ruopės.
Šės laikās tuokė vėina akmėns dešimtės ėšsė-
gonsto.

Bova galės kap vondėns ėr sekies ba vėina.
Merga vešlė labā nuveizieju par patė.
Ėr nušvėta truobalės nurūkosės sėinas,
Kad ana pėrma karta če kuojė pastatė.

Biega opė. Čiorlena pro gala truobalės.
Lėduos vasaras, žėimas, pavasarė vešlė.
Auga mėžiū auksiniu dėrvalės,
Auga sūnā, doktėris rūga kap tešlas.

Vo kad pāuga – stėpribės nabova kor dietė.
Vėsė akminis rautė nuoriejė, draskītė pliešėma.
Vėsė truoba ėr patė, kap ouga ėšsėrposė, geidė
torietė,
Svėrna pėlna grūdū, vasaruojaus prikrauta
kluojėma.

Bet dėrvuonā jau bova vėsė ėšdraskītė,
Ėr kap ruopės ėšraustītė akminis bova.
Ėr nablėka žaliūkams sūnams, kas truobalie
pri opės darītė,
Ėr sapnā aple dėdėlė laimė kap dūmā pražova.

Vėins pražėlusī tieva truobalie palėkės,
Ėšsėpluovė i pašali žemės par jūrės;
Kėts, kap rodini avėns, blaškītėis ožnėkės,
Vidams laimė apgaulė, i miesta ėškūrė.

Vėins lėkau če, pasenės, solinkės.
Riemou degėn ismegusi šuona.
Vo laukū, tėik laukū nagīventu aplinkou...
Vėsa žemė kaimīna – dėrvuonā!

*

Aš jums dar nieka nasakiau aple ton sala,
Bornuos napradariau aple prižielusi karklīna.
Veiziek – tən pilės nusklėndė i bala,
Nukrėta kap velienas numestas i ajerīna.

Anuos tən lėzdus neš ėš atlašiū ėr smėlgu
Ėr vākus ont kiaušiniū kanapietu per.
Geltuonus, kap kiaušinė, pilūtius ėšved veikė

Anuos – ėr galvas i maurouta vondini lig dogna
ner.

Tən tuoks tīliejėms, kelnės atsėraitės,
Po sėitovas, po ėštakas, po maurus braida;
Tən tuoks klegiejėms žėlvėtės apžielosės paš-
laitės
Ėr tuoks tauškiejėms balsa ėš lonkuos i lonka
svaida.

Truobalė tən solinkusi i kopra
Po tuopuolės ėr po klevās kap senė kiūta.
Retā pro soglaustas šakas auksėnās pėrštās
saulė papeš anuos čiopra,
Retā padraska vies keporė ėš šiaudū ėr ėš
kluosčiu pasiūta.

Vākū tən kopėtas po kėima mietuos
Ėr pelkės vondėns po lītaus ėšdīkė taška.
Gīvenėms tən, kap šimtamiėtis sienis, ėn ėš lieta,
Vākū nu vondėns prisemtū balū nablāška.

Aš jums dar nieka nasakiau aple torpīna,
Aple tas aplatas, tas ganiavas, tas pėivas,
Kor muskulingas ronkas kel i dongo onžoulinā,
Kor žemėn klump baltās žėidās apkrautas ėivas.

MAMALĖ

Katėls kamėnė kraustuos ėš pruota,
Muolė kamėnė tən ont aprūkosė onša.
Vāks eglašakiems ogni apkluota
Kap ėšdikieli kūdiki komša.

Bet naklaužada vės nusėsparda
Ėr čiauškiedams rauduonuoms kuojeliems ka-
tėla gluosta.
Vėrals anamė prunksčiuodams gardos
Putu skorlės baltās apsėkluosta.

Ont kiedalės mamalė solinkos
Skrėtė dėdėli dobėni laika
Ėr konkuolus kleckīnė sominkios
Sokratītė anus i biegoti vėrala taika.

Tėp gerā pri ognavėitės kamėnė sava.
Viesols ūbau pašuokės i kalva.
Dvė šešoulietė lauža lėižovė pagava
Ėr ont sėinas muolėnės atmošė dėdėlės galvas.

KĖNSOUTĖ

Spargėnončiuo vasaras saulie drėbsa kėnsoutė.
Kap mielėnė dūmā tuolībie mėška vuos matītė.
Posiaudėinė sapna nabaigė sapnoutė
Apsvaiga šėlā ėr vaivuorā nuvitė.

Vo ikelont kuojė i tvīlontė ton gīvatinė,
Tau šėrdės krūtīnie ėš baimės apsėvert ont
šuona.
Gīvačiu kap kuošės, nuors imk sau ėr krauk
kor i skrinė,
Gīvačiu, švėisiū kap sėdabros, kap auksos
rauduonu.

Mielėnės, kap mielėna dongaus ašaras gaudės,
Tarp krūmu kerieplėšku žvalguos sau gailė.
Bruknū – kap mergikiu veidelė ėšraudė,
Ėr pėlnė svaigėnontė kvapa nuodingėijė gailė.

Če tīrūsė tūsė, kap pasakuo žmuonis,
Gīvačiu vėsū karalienė torinti sava boveinė.
Ont kaktas nešiuojinti krīžio ana, kap tėkros
krėkščiuonės,
Ont sava vėršogalvė auksa karūna, žėbontė
feinė.

Po pakerės londa ana, po atlašės tonkės,
Gėrtuokliu vaivuoru kerīnūsė kaitėnas saulie.
Vo kad ana ikert kam nuors sosėrėitos baronko,
Baveizint jau tas ėšsėkrausta i kėta pasauli.

**Šoblinskāle Stanislava (1895-1991) – plate-
lėškė. Muokītuojė Stripinienė Stanislava irāšė
anuo dainės ė pasakuojuoms i magnetofuona
juostelė ėr ėššifrava. Matevičiuūtė Genuovaitė
sotvarkė tū tekstu žemaitėška rašība. 2014 m.
ėš Telšiū spaustovės „Spaudos lankas“ ėšėjė
kninga „Plateliškė Stanislava Šoblinskaitė:
Pasakojimai ir dainos“.**

**Laikraštė poslapiūs vėn būs publikuojemis
atskėrė tekstā ėš tuos knīngas.**

VAIKAI

No. Gėmiau tūkstantė aštounė šimtā devinėsde-
šimts pėnktās... Aštounė vākā bovuom: Kuotrīnelė,
Petruonelė, Staselė, Jozelė, Kazelė, Stasielis, Baše-
lė, bova Verelė... Ėš aštouniūm aš vėina dar...

Vuo kāp gīvenuom?..

Kėts kėta toriejim augintė. Jau vėins dėdiesnis,
jau tus mažūsius rėk tvarkītė, rėk anus... Ėšėt tievā i
darba, i dvara. Jau tus mažūsius rėk apdarītė, rėk...
Alė vuo kou dar apdarīsi, a tori kou? Būs če parpli-
šės, če lomstītėnis; če klumpė ir kiaurė; vėins atbols,
ontros gers... Truoba negrista, muolio ėšmošta; je
kamė pasėlėjė vāks, ni so kou parvėlktė nebier...

... Jog ė vaikelė, ė mergelės, - vėinuoks apdars.
So jopėleliems. Tuokės... posmarškuoniems jopėle-
liems apvėlktė bova... Mama ėšims ėš sava sėjuona
vėina pala ė pasiūs vėinam vākou. A jopėlėlė, a
kelnelės... No jau ontra pala nebier ėš kor baimtė:
jau sovėso siaurs sėjuons babūs. No va.

... Vuo kamė žekelė gausi? Apvīniuosi apvīniuosi
so kuokės autās, - ė tus jog nedėdėlė smarkė
gausi. Apvīniuosi, ožraišiuosi; bikuokė nagėnė ėš
kailė ėšskotėis... – parauks mama, apaus... No je
jau paauga bėški dėdiesnis, je paneš klumpi, -
klumpelius nupėrka...

... Ont galvelės mamas kvartūga skiautė; rasi kas
būs davės kuokė koskelė, - apsėguobi.

... Vuo dabarcious ėt vėsuokės buostuonās ap-
sėdarė.

Mėiguotė sogoldavuom i tuokius ožiedius. Dabar
karviems aba ėr arklems – ožiedius tuokius padė-
rb. Ketoriuoms kuojiems, ėš šuona lėntalės. No –
prided šiaudūm. No – puodėskelė ton kamė gausi
tatā!.. No ė so... Kėts vėinamė galė, kėts ontramė
galė. No. Je pataikė – ispīrė i dontis aba i nuosi.
No je dailė gol, - dailė, nesosėspardīsi. No ė – pu
tris, pu ketoris tuo luovuo goliesi... Vuo kamė?
Truobalės tuos tuokės tebova. Nedėdėlės. Kamė
tus ožiedius sodiesi?

... Jog tievā goliejė atskėrā, no vuo vākams ton
tatā – ton ožiedi padies: a vėina, a do. Je daugiau
esam – do; vuo je mažiau esam – do i vėina gala,
do i ontra gala. No ė...

Vuo apkluotė – bova... tuokius kocėnius va-
dėnamus... No – skarėnė, kocėnė. No, so tuokės
apklus.

No tēi kocėnė, skarėnė bova vės tėik drabožė...
Ne, dabar jau kažėn, nebžėnau – nīkam – ka babū-
tom... No kocėnė bova ėšaustė ėš skarūm. Dabar
kartās tuokius ont grindū matau... No va. Tatā
tuokėi. Tuokėi tuokėi.

VAITKOS Kėstotis

„Žybt“ – i „Kultūros vėrenė“

Plungės ė Rėitava krašta fotokluba „Žybt“ pėrmāsis pavasarėnis žīgis – i Kolius, i atnaujinta „Kultūros vėrenė“. No dā rūp pasėžvalgītė nu legendėnė Gondingas pėlkalnė, aplonkītė senūsios Marduosū kapelius, paveizietė, a badėktou stuorāsis Mingielas ožouls.

GONDINGAS PĖLKAJNIS

Gondinga – so Apoulės, Gardės (*dab.* Žemaitiu Kalvarėjės), Gegrienu ė kėtās cėntrās – galings koršiu ġinībėnis žėids. Vėinuo Gondinguo – 5 pėlkalnė!

Gondinga dabā priveiz Žemaitėjės naciunalėnis parks. Anuo etnuoluogė Alduona (vėina ėš „Žybt“) papasakuojė vėsa teisībė. Gondingas pėlkalnė vakarėnie posie tabmatuom pėlėmus ė griuovi: „Reikiėjė ėskeravuotėis tik ėš tuos posės“. Vo ėš trėjū posiu sauguojė Babrunga vingis: „Ėš tuos posės nereikiėjė – ė tēp spronda nusėsoksi...“. Kažkumet ėe tēpa ledinā, tekiejė vondėnis, sosėdarė senslienis: „Eruozėjė pagaun pagaun – ė ka praded nēstė!..“.

No laikā mainies. Gondingas pėlė sodegėna, senojė švėntikla ožgesėna. Dėdėliausė senuobėnė ġivėnvėitė „bamata“ tik archeuoluogā. Gondingas cėntra nustėlbė Plungė. Palėka tik šmuots legendu. Ė pasakuojėmā, ka pri Gondingas pėlkalnė so plungėškė konėgākstė Oginskė Mėkuola orkestro grajėjė ė jaunāsīs fleitėninks Ćiurliuonis...

Pri dvėjū Nausuodė (Varkaliū) pėlkalniu kėtu opės posie „Žybt“ naatsėvuozėjė brėstė. Tik ož mienėsė tuo vėituo būs pastatīts tėlts par Babrunga...

MARDUOSŪ KAPELĖ

Pri plėnta i Kolius, pri pat Mėnėjės, – turizma suodība „Žemsuoda“. Baidarės – plaukiuotė, medėnė nomelė – nakvuotė. Vo šalėp – Marduosū kaima kapėnės.

Marduosū kapeliūs – koplītstolpis so ġipsėnio švėntoujo, koplītėlė, kelė krizė. Senas alivas. Sa-

manuoms apaugėn kūlė – bovės zuomats?

Senėijė kapelė galiejė būtė mara kapā. Va – po 1709-1711 metu mara Žemaitiūs bova balėkosi tik tretiuoji dalės žmuoniū. Marduosū kaimė palėka do – J. Leliuga ėr A. Borusa...

Kaima kapeliūs laiduojė ė tus, katrū naprijiemė i pašvėntintas kapėnės. Jug bova ė pasėkuorosiu, nusėskondėnosiu a kėtėp sau ġivībė atiemosi žmuoniū. Vo dā bova ė nakrėkštu (vākū, katrū naspiejė pakrėkštītė), ė nanuoriejosiu krėkštītėis (cėcėlėku)...

MINGIELAS OŽOULS

Priš šešis šimtus metu

žemaitė bova pradietė krėkštītė Ruomas katalėku krėkšto. Tou patio reikiėjė naikintė ė senoji prigimtėni tėkiejėma. Ė bova pradietė kėrstė švėntėijė medė, parvės – ožoula.

Vėistovienūs (*dab.* Plungės rajuonė) augōs Mingielas ožouls – ė tas bovės pasmerkts. Valog legendas, žmuonis atsėsakė anon kėrstė. Tik audėkla šmuota ė moškieta gavės Mingiela jiemies darba. Ivekiks tik vėrsūnė. No ėr ož ton švėntvagistė bova žmuoniū paskondints Mėnėjuo...

Mingielas ožouls jau tās laikās bovės drukts – dabā rasintās tor ėr 800 metu. I lėimėnėis rinki – kuokėi 8 metrā. Priveiz ėe ġivėnō truopnė žmuonis – pavardė Mingielas!.. Medė druktgalis soveržts gelžėnė druotė –

ėr ožouls vėn žalioun.

„KULTŪRAS VĖRENĖ“

Poikos miestielis – Kolė. No fotoklubs „Žybt“ bova nusėtaikės i kon tik renuovouta mūrėni bodinka – bovosi klebuonėjės ūkėni pasta. Seniaus ėe ġivėna bažninčės tarnā, bova vėrtovė. Ė suovietu laikė ėe ir veikosi valġikla. Vo priš tris metas Koliū krašta bėndruomenė „Alantas“ parašė pruojekta, gava milijuona – ė tor poikiausė erdvė „Kultūras vėrenė“. Vėskuo ėe vīkst, no ton dėina bova ožsakīta kultūrėnėdegustacėnė edukacėjė „Klebuonėškas vėrenės pasakuojėmā“.

Gondingas pėlkalnis – nu vakarėnės posės.

Mingielas ožouls.

Po pėrmo nu fotuografu bova atimtė vėsė aparatā – kad ė kėtė žmuonis vėskon pamatītom ġivā, atvažiavėn i vėita! Tik nabova pasakīta, a gal vėskon aprašītė...

Veiksmos nusėkielė i 1900-ūsios, kumet Koliūs klebuonava vaišingāsis Jarulaitis Vincėnts. Pats klebuons ton dėina bovės ėšvažiavės – a tik na i Klaipieda valcoutu kroupu ė pomeranžu parvėžtė... Svetius vaišėna gaspadėnė Muorta, anuos pagėbėninkė – klebuona sesou Kimantienė Elžbieta ė dvė mergės: Vuonė ė Verė. Bova tris ožejėmā. Ožkondā – pautinė ligo so ġribās ėr ožtepelės pasėrinktėnā: so bazilikās ė pamiduorās a so kanapės ė ėesnakās. Dėdėliuojū liekštie – šotinė so mėselė ė šotinė vegetarams... Ožsėskanėnėmou – arbatelė so pirago. Ė dā – vīns so krupniko.

Vėsė pasakuojėmā so kuos api Kimantu Suofėjė. Tievā Levuons ėr Elžbieta atsėvėžė mergelė ėš Šiauliū pas klebuona Jarulaiti. Kimantā ūkėninkava, gaspadėnava, vo Suofėjė bova muokėnama privatė. Ėšmuoka žemaitėškā, vo Koliūs konėgavės Vaižgonts muokėna rašītė lietovėškā. Ėš Koliū ana važiava

muokītėis i Palonguos panieliu muokīkla, i gimnazėjės Peterburgė ė Rīguo, i studėjės Kruokovuo. Paskiaus liōb atvažioutė pas tievus ė diedė so sava žmuogo – Ćiurliuonio. Vo dabā anuos garbė ir pavadints tarptautėnis mena festivalis, katras Koliūs vīkst nu 2017-ūju.

Po tuokiū truopniū pėitu bova apruodītė vėsė trīs bodinka aukštā. Do truobuos galo sojung kamėns – tuoks kāp ė žemaitėšks. Tonkė anon apraša kāp ognakora, ėš katruo kėlšt kamėns. Vo žemaitis tėkriausė pasakītom, ka tas ėr ir kamėns, ėš katruo kėlšt dūmtraukis... Skleps – kāp vėn reikint! Patalpas apėnamas i rinki. Sėinas – posontra metra soverš stuoroma! Ton siki ėe bova Bunkas Jakuova skulptūru paruoda. Ont aukšta – ontruobis, katras bova pasėdiejėmou, – ė tas renuovouts, sotvarkīts. Ėe būn ė Suofėjės festivalė vaidėnėmā, mozėkavėmā.

I Kolius fotokluba „Žybt“ paveiksloutuojė natroks sogrīztė. Tik jau so Plungės bibliotėkas pruojekto – Ćiurliuonė kelio...

Vaitkaus Kėstotė nuotr. Plungė

Pri koplītstolpė Marduosū kapeliūs.

„Kultūros vėrenė“ – par „Vaižgonta akėnius“...

RENGĖJAS – DRAUGIJA „SAULUTĖ“

LEIDŽIAMAS NUO 1994 M. SPALIO 4 D.

ISSN 1822-6817

RĖMĖJAS –
PLUNGĖS RAJONO
SAVIVALDYBĖ

Draugijos „Saulutė“
2024 m. projektas
„Gyva kalba – gyva
tauta“, skirtas
Žemaitiško
rašto metams.

Redaktorė –
Kristina Paulauskaitė

Leidėjas:
Ž. Pilitausko IV (Nr. 682008),
Slyvų g. 8, Kaušėnai, Plungės r.
Tel. +370 682 56 996.

„Žemaičių saulutės“ bendradarbiai:
Alma Riebzdaitė, Nijolė Jankuvienė,
Dalia Šimkutė, Virginija Liutikaitė, Otilija
Juozapaitienė, Aldona Kuprelytė, Lidija
Šimkutė (Australija), Genutė Matevičiūtė,
Kristina Pilitauskienė, Kęstutis Vaitkus,
Zita Jonušaitė, Alma Šakienė.
Partneris: Plungės viešoji biblio-
teka

Spaudė Ignatkų spaustuvė
ul. Przemysłowa 26, 16-001 Kleosin
Straipsnių ir laiškų autorių nuomonės
galī nesutapti su redakcijos nuomone.
Maketavo Žydrūnas Pilitauskas
E. p. zp55598@gmail.com
Tiražas – 1000 egz.

Laisvės al. 19,
LT-90157 Plungė
Tel. +370 614 65 329.
E. p. zemsaulute@gmail.com